

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

15 octobre 2003

PROPOSITION DE LOI

**modifiant un certain nombre de dispositions
relatives au divorce et instaurant le divorce
pour cause de désunion irrémédiable
des époux**

(déposée par MM. Servais Verherstraeten,
Tony Van Parys et Jo Vandeurzen,
Mme Lisbeth Van der Auwera et
M. Carl Devlies)

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Développements	4
3. Proposition de loi	15
4. Annexe	21

EN REMPLACEMENT DU DOCUMENT DISTRIBUÉ
PRÉCÉDEMMENT

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

15 oktober 2003

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van een aantal bepalingen
betreffende echtscheiding en tot invoering
van de echtscheiding op grond van een
onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**

(ingediend door de heren Servais
Verherstraeten, Tony Van Parys en
Jo Vandeurzen, mevrouw Lisbeth
Van der Auwera en de heer Carl Devlies)

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Toelichting	4
3. Wetsvoorstel	15
4. Bijlage	21

TER VERVANGING VAN HET VROEGER RONDGEDEELDE
STUK

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>VLAAMS BLOK</i>	: Vlaams Blok
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>
<i>DOC 51 0000/000 :</i> Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	<i>DOC 51 0000/000 :</i> Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
<i>QRVA :</i> Questions et Réponses écrites	<i>QRVA :</i> Schriftelijke Vragen en Antwoorden
<i>CRIV :</i> Compte Rendu Intégral, avec à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (sur papier blanc, avec les annexes)	<i>CRIV :</i> Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (op wit papier, bevat ook de bijlagen)
<i>CRIV :</i> Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)	<i>CRIV :</i> Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)
<i>CRABV :</i> Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)	<i>CRABV :</i> Beknopt Verslag (op blauw papier)
<i>PLEN :</i> Séance plénière (couverture blanche)	<i>PLEN :</i> Plenum (witte kaft)
<i>COM :</i> Réunion de commission (couverture beige)	<i>COM :</i> Commissievergadering (beige kaft)

<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>	<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>
<i>Commandes :</i>	<i>Bestellingen :</i>
<i>Place de la Nation 2</i>	<i>Natieplein 2</i>
<i>1008 Bruxelles</i>	<i>1008 Brussel</i>
<i>Tél. : 02/ 549 81 60</i>	<i>Tel. : 02/ 549 81 60</i>
<i>Fax : 02/549 82 74</i>	<i>Fax : 02/549 82 74</i>
<i>www.laChambre.be</i>	<i>www.deKamer.be</i>
<i>e-mail : publications@laChambre.be</i>	<i>e-mail : publicaties@deKamer.be</i>

RÉSUMÉ

L'auteur constate que la question de la culpabilité de l'autre joue un rôle primordial dans les procédures en divorce pour cause déterminée, ce qui donne souvent lieu à de durs débats qui ne servent la cause ni des enfants ni des parties. C'est pourquoi il propose de remplacer cette cause de divorce par une nouvelle cause : la désunion irrémédiable des époux. La désunion des époux est irrémédiable lorsqu'il n'y a plus ou ne peut plus y avoir aucune relation entre eux et qu'il est définitivement exclu que cette relation se rétablisse entre eux. La désunion est présumée irrémédiable lorsque l'un des époux prouve l'adultère de l'autre ou en cas de séparation de fait d'une durée de deux ans. Corrélativement, l'auteur propose une réforme des règles applicables en matière de pension alimentaire après divorce. Le régime proposé ne se fonde plus sur la notion de culpabilité et laisse au juge une marge de manœuvre pour déterminer la durée de l'obligation alimentaire. La proposition de loi supprime en outre la condition relative à l'âge minimum qu'il faut avoir atteint pour demander le divorce par consentement mutuel et elle instaure une obligation alimentaire en cas de cessation d'une cohabitation légale.

SAMENVATTING

Bij de echtscheiding op grond van bepaalde feiten staat de schuldvraag van de tegenpartij centraal, wat vaak aanleiding geeft tot harde debatten, waarvan zowel de kinderen als de partijen zelf de dupe zijn, aldus de indiener. Daarom stelt hij voor deze echtscheidingsgrond te vervangen door een nieuwe grond, de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk. Een huwelijk is onherstelbaar ontwricht wanneer er geen relatie meer bestaat of kan bestaan en de kans op herstel van de relatie definitief uitgesloten is. Deze toestand wordt vermoed te bestaan wanneer een van de echtgenoten overspel van de andere aantoon of ingeval van twee jaar feitelijke scheiding. Samenhangend hiermee beoogt de indiener de regeling van de uitkering na de echtscheiding te hervormen. De voorgestelde regeling gaat niet langer uit van de schuldvraag en geeft aan de rechter beoordelingsruimte om de duur van de onderhoudsplicht te bepalen. Het voorstel schaft daarnaast de minimumleeftijd om de echtscheiding door onderlinge toestemming te verzoeken, af en voert een onderhoudsplicht in wanneer een einde komt aan de wettelijke samenwoning.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi reprend le texte de la proposition de loi DOC 50 0896/001.

La présente proposition de loi vise à adapter certaines dispositions du Code civil et du Code judiciaire relatives au divorce.

Les principales modifications consistent en l'instauration d'une nouvelle cause de divorce, à savoir la désunion irrémédiable des époux, en diverses adaptations de l'obligation alimentaire envers l'autre partenaire et en la suppression de la condition d'âge en cas de divorce par consentement mutuel.

GÉNÉRALITÉS

Dans le contexte juridique actuel, on ne peut imaginer d'opposition plus criante entre la conclusion et la dissolution d'une convention entre deux personnes physiques que celle qui caractérise le mariage. Les conditions et formalités que les couples doivent remplir pour contracter mariage sont simples et limitées par rapport aux effets juridiques considérables de cette union.

Il y a, aux antipodes des formalités imposées pour le mariage, la procédure juridique souvent complexe, pénible et longue à laquelle les couples mariés doivent se plier pour obtenir le divorce. Les couples en instance de divorce sont sinon obligés, du moins amenés à faire appel à un avocat, un notaire, un autre juriste ou un assistant social pour trouver leur chemin dans le dédale des procédures judiciaires.

On pourrait encore citer un certain nombre d'autres facteurs qui font qu'un divorce se déroule souvent moins facilement qu'un mariage.

Premièrement, un mariage constitue une décision qui bénéficie de l'appui des deux parties. La législation prévoit en effet que le mariage doit reposer sur le consentement mutuel des deux partenaires, et ce, contrairement au divorce.

Deuxièmement, les acteurs intervenant pour un mariage et ceux intervenant pour un divorce sont différents. En Belgique, comme dans nombre de pays, un divorce doit être prononcé par un juge. Or, on peut

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel neemt de tekst over van voorstel DOC 50 0896/001.

Dit wetsvoorstel beoogt een aanpassing van sommige bepalingen van de echtscheidingswetgeving zoals opgenomen in het Burgerlijk Wetboek en in het Gerechtelijk Wetboek.

De belangrijkste wijzigingen: de invoering van een nieuwe echtscheidingsgrond, namelijk onherstelbare ontwrichting van het huwelijk. Enkele aanpassingen aan de alimentatieverplichting ten opzichte van de andere partner en de afschaffing van de leeftijdsvoorwaarde bij een echtscheiding door onderlinge toestemming.

ALGEMEEN

In het hedendaags recht kan men zich geen grotere tegenstelling voorstellen tussen het sluiten en het stopzetten van een verbintenis tussen twee natuurlijke personen, dan bij het huwelijk het geval is. In verhouding tot de verstreckende rechtsgevolgen die een huwelijk met zich meebrengt, zijn de voorwaarden en formaliteiten die koppels moeten vervullen om te trouwen eenvoudig en beperkt.

In schril contrast hiermee staat de vaak ingewikkelde, moeizame en langdurige juridische procedure, die getrouwde koppels moeten volgen om een echtscheiding te verkrijgen. Hierbij zijn de scheidende koppels, zoniet verplicht dan toch aangewezen om een beroep te doen op een advocaat, een notaris, een andere jurist of een hulp- en dienstverlener, willen ze hun weg vinden in de gerechtelijke procedures.

Er zijn nog een aantal andere factoren, die ervoor zorgen dat een scheiding vaak minder vlot verloopt dan een huwelijk.

Ten eerste is een huwelijk een beslissing die de steun geniet van beide partijen. De wetgeving schrijft immers voor dat het huwelijk moet berusten op de wederzijdse toestemming van beide partners. Dit in tegenstelling tot een echtscheiding.

Ten tweede dienen er voor een huwelijk en een echtscheiding andere interveniërende actoren worden ingezet. In België, zoals in vele landen, moet een echtscheiding worden uitgesproken door een rechter. Men

s'attendre à ce que la procédure judiciaire en divorce prenne plus de temps qu'une procédure « extrajudiciaire » mise en œuvre pour divorcer.

Troisièmement, les effets matériels d'un divorce diffèrent en général fondamentalement de ceux d'un mariage. Pendant le mariage, les partenaires constituent un patrimoine commun et partagent, dans une certaine mesure, leurs charges et leurs bonnes fortunes. La répartition de ce patrimoine commun au moment du divorce pose inévitablement des problèmes.

La procédure, les effets, ... d'un divorce sont complexes et pesants et accablent trop souvent les parties déjà confrontées à l'épreuve que constitue la dissolution du mariage. Il n'entre nullement dans les intentions des auteurs de banaliser le mariage, au contraire. Tout doit être mis en œuvre pour assurer la pérennité des ménages, pour éviter les problèmes et pour les résoudre par le biais de la réconciliation au cas où ils se posent quand même.

Ce n'est que dans le cas où les efforts faits pour préserver l'union des époux ne permettent pas d'éviter la dissolution du mariage qu'il faut faire en sorte que cette dissolution du mariage se déroule de la manière la plus humaine possible.

DONNÉES CHIFFRÉES

Il ressort de statistiques récentes de l'INS relatives aux « mariage et divorce » que le nombre de mariages a atteint un niveau historiquement bas, que le nombre de divorces se stabilise et que (proportionnellement) le nombre de divorces par consentement mutuel s'accroît.

a) Niveau historiquement bas du nombre de mariages

La nouvelle baisse continue du nombre de nouveaux mariages, entamée en 1992, s'est poursuivie en 1998. Seulement 44.393 mariages ont été contractés en 1998, par rapport à 47.759 en 1997, ce qui représente une baisse de 7,05% (Source, INS, Service démographie)

b) Le nombre de divorces

kan verwachten dat de gerechtelijke afhandeling van een echtscheiding trager verloopt dan een «buitengerechtelijke» procedure om uit de echt te treden.

Ten derde verschillen de materiële gevolgen van een echtscheiding in het algemeen grondig van deze van een huwelijk. Tijdens het huwelijk wordt een gemeenschappelijk vermogen opgebouwd en delen de partners tot op zekere hoogte in mekaars lasten en geluk. Dit ontstaan van het gemeenschappelijk vermogen leidt bij de echtscheiding onvermijdelijk tot vragen over de verdeling ervan.

De procedure, gevolgen,... van een scheiding zijn ingewikkeld en zwaar en belasten partijen al te vaak in de reeds moeilijke periode van ontbinding van het huwelijk. De indieners wensen het huwelijk geenszins te banaliseren, integendeel. Alles dient gedaan te worden om gezinnen te ondersteunen, problemen te voorkomen en daar waar ze zich toch voordoen, ze via verzoening op te lossen.

Enkel indien de gezinsondersteuning een huwelijksontbinding niet kan voorkomen, is het aangewezen om de huwelijksontbinding zo humaan mogelijk te laten verlopen.

CIJFERS

Uit recente statistische gegevens van het N.I.S. omtrent 'huwelijk en echtscheiding' blijkt dat het aantal huwelijken een historisch dieptepunt bereikt heeft, het aantal echtscheidingen stabiliseert en het aantal echtscheidingen door onderlinge toestemming (proportioneel) toeneemt.

a) Historisch dieptepunt van het aantal huwelijken

De nieuwe en aanhoudende daling van het aantal nieuw gesloten huwelijken, die zich heeft ingezet in 1992, heeft zich voortgezet in 1998. Er werden nog maar 44.393 huwelijken gesloten in 1998, tegenover 47.759 in 1997, hetgeen een daling met 7,05% inhoudt (Bron: N.I.S., Dienst Demografie).

b) Het aantal echtscheidingen

Jaar Année	1960	1970	1980	1990	1991	1994	1995	1996	1997	1998	2002
Scheiding Divorce	4.589	6.403	14.457	20.331	20.845	22.041	34.983	28.402	26.748	26.503	30.628

Alors qu'en 1995, le nombre de divorces est subitement passé à 34.983, résultat d'un mouvement de rat-trapage consécutif à la loi du 30 juin 1994, ce chiffre était encore de 28 402 en 1996 avant de tomber à 26.748 en 1997. Le nombre de divorces enregistrés en 1998 est quasi identique (INS – Service démographie – ces chiffres se fondent sur les données de l'état civil).

En 2002, le nombre de divorces avait à nouveau augmenté.

c) Augmentation spectaculaire du nombre de divorces par consentement mutuel

Nadat we in 1995 plots 34.983 echtscheidingen hadden genoteerd ingevolge een inhaalbeweging veroorzaakt door de wet van 30 juni 1994, en in 1996 nog 28.402, was dit cijfer voor 1997 gedaald tot 26.748. Voor 1998 bereikten we ongeveer hetzelfde aantal echtscheidingen (N.I.S. Dienst Demografie – het betreft cijfers die gesteund zijn op de gegevens van de burgerlijke stand).

In 2002 lag het aantal echtscheidingen weer hoger.

c) Spectaculaire toename van het aantal echtscheidingen door onderlinge toestemming

	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2000	2001
Echtscheiding op grond van fout <i>Divorce pour cause déterminée</i>	10.648	11.312	9.090	9.444	10.169	6.609	7.030	7.574	6.996	8.625
Echtscheiding door onderlinge toestemming <i>Divorce par consentement mutuel</i>	9.796	11.425	11.145	12.295	17.905	16.004	13.584	18.650	20.190	20.684

(source : INS, service juridique ; les statistiques relatives à 2000 et 2001 ne sont cependant pas complètes, les données des arrondissements judiciaires de Courtrai et Verviers n'étant pas disponibles.

Ce glissement a été favorisé par l'assouplissement considérable de la procédure en divorce par consentement mutuel, opéré par la loi du 30 juin 1994 (par le raccourcissement des délais), et par un changement de mentalité au sein de la population.

Les auteurs de la présente proposition de loi s'en réjouissent d'ailleurs. Un divorce par consentement mutuel requiert une concertation et une entente par delà les liens du mariage.

L'instauration d'une nouvelle cause de divorce : la désunion irrémédiable des époux

Le divorce pour cause déterminée donne souvent lieu à une procédure longue et généralement pénible, dont le but essentiel est de prouver l'existence d'une faute dans le chef de la partie adverse. Pour ce faire, les époux peuvent faire valoir des preuves très diver-

(bron: N.I.S., juridische dienst; de statistische gegevens voor 2000 en 2001 zijn evenwel onvolledig, in die zin dat de gegevens van de gerechtelijke arrondissementen van Kortrijk en Verviers niet voorhanden zijn.

De aanzienlijke versoepeling (door de verkorting) van de procedure van de echtscheiding door onderlinge toestemming door de wet van 30 juni 1994 en de mentaliteitswijziging bij de bevolking hebben deze onderlinge verschuiving in de hand gewerkt.

De indieners van dit wetsvoorstel juichen dit evenwel toe. Een echtscheiding door onderlinge toestemming vereist overleg en verstandhouding over de grenzen van het huwelijk heen.

De invoering van een nieuwe echtscheidingsgrond: onherstelbare ontwrichting van het huwelijk

De echtscheiding op grond van bepaalde feiten geeft vaak aanleiding tot het voeren van een lang en meestal pijnlijk proces, waarbij het aantonen van de schuld van de tegenpartij centraal staat. Dit brengt het aanbren-gen van een waaier bewijzen met zich mee, zoals het

ses telles que le constat d'adultère, la production de lettres, des témoignages, etc. Cette procédure visant à prouver la faute de l'autre, procédure au cours de laquelle les aspects les plus intimes et personnels d'une relation sont révélés au grand jour, est ressentie comme blessante et renforce les sentiments de rancune et (parfois même) de haine chez les époux désunis. Cette procédure donne souvent lieu à des débats implacables qui causent un tort irréparable et dont non seulement les enfants, mais également les deux parties elles-mêmes sont les victimes.

Il est dès lors souhaitable d'humaniser la dissolution du mariage en remplaçant le principe de faute par celui de désunion irrémédiable. Étant donné que l'on ne cherchera plus à désigner un coupable, le nombre de divorces « conflictuels » que cette pratique entraîne, diminuera.

La désunion irrémédiable est présumée – mais peut être réfutée – en cas de séparation de fait d'une durée de deux ans ou en cas d'adultère.

La désunion irrémédiable doit être prouvée par l'époux qui demande le divorce.

Cette cause de divorce n'est pas nouvelle. Dans les pays voisins (Pays-Bas, Allemagne), cette cause de divorce, assortie, il est vrai, de quelques nuances propres au pays, a déjà été inscrite dans la législation.

Aux Pays-Bas¹, le divorce pour désunion irrémédiable peut être obtenu à la demande de l'un des époux ou des deux.

En Allemagne², il y a désunion « lorsque l'union entre les époux n'existe plus et que l'on peut s'attendre à ce qu'elle ne se rétablisse pas.

Cette désunion est présumée irrémédiable dans deux cas : si les époux vivent séparés depuis un an et que les deux époux demandent le divorce ou que l'époux défendeur l'accepte et lorsque la séparation de fait dure déjà depuis trois ans. Dans les autres cas, il faut apporter la preuve concrète de la désunion et de son caractère irrémédiable.

betrappen op overspel, brieven, getuigen, enz. Deze manier van bewijsvoering, die het meest intieme en persoonlijke aspect van een relatie blootlegt, wordt als kwetsend ervaren en maakt wederzijdse wrok- en (soms zelfs) haatgevoelens groter. Zij geven vaak aanleiding tot keiharde debatten, die onherstelbare schade toebrengen en waarvan niet alleen de kinderen, maar ook de beide partijen zelf de dupe zijn.

Het is daarom aangewezen om de ontbinding van het huwelijk te humaniseren door het principe van schuld te vervangen door een onherstelbare ontwrichting. Zo dient men niet meer op zoek te gaan naar de schuldige en kan het aantal «vechtscheidingen», dat hieruit voortvloeit, verminderen.

De duurzame ontwrichting wordt vermoed – maar kan weerlegd worden – door het aantonen van twee jaar feitelijke scheiding of overspel.

De onherstelbare ontwrichting moet worden aangetoond door de partner, die de echtscheiding vraagt.

Deze echtscheidingsgrond is niet nieuw. In de ons omringende landen (Nederland, Duitsland) heeft men deze grond tot echtscheiding, weliswaar met eigen accenten, reeds in de wetgeving ingevoerd.

In Nederland¹ kan de echtscheiding op grond van duurzame ontwrichting verkregen worden op verzoek van één van de echtgenoten of op gezamenlijk verzoek.

In Duitsland² is het huwelijk ontwricht, «wanneer de levensgemeenschap tussen de echtgenoten niet meer bestaat en er niet meer verwacht kan worden dat deze zich zal herstellen».

In twee gevallen wordt deze ontwrichting van het huwelijk onweerlegbaar vermoed: ingeval de echtgenoten gedurende één jaar feitelijk gescheiden leven en beide echtgenoten om de echtscheiding verzoeken dan wel de verwerende echtgenoot akkoord gaat, en ingeval de echtgenoten reeds gedurende drie jaar feitelijk gescheiden leven. In alle andere gevallen dient in concreto het bewijs te worden geleverd dat er geen sprake meer is van een levensgemeenschap en dat niet kan worden verwacht dat de echtgenoten deze nog herstellen.

¹ Articles 1 : 150 B.W. et suiv.

² Par. 1565 B.G.B. et suiv.

¹ Artikelen 1:150 B.W. e.v.

² Par. 1565 B.G.B.; e.v.

Adaptations de l'obligation alimentaire à l'égard de l'autre partenaire

La proposition visant à remplacer, parmi les causes de divorce, la culpabilité de l'un des conjoints par la désunion irrémédiable des époux implique également une modification de l'obligation alimentaire.

Les auteurs proposent de remplacer le principe de la faute par celui de la responsabilité.

Le partenaire financièrement le plus à l'aise devra, après la dissolution du mariage, soutenir son ex-conjoint – à tout le moins pendant une période limitée –, afin de lui permettre de garder le même niveau de vie qu'au cours du mariage, et ce, compte tenu des possibilités des parties, dont on peut attendre qu'elles fassent certains efforts pour devenir autonomes.

Un mariage est plus qu'un simple contrat. Il s'agit en effet d'un engagement.

Cela signifie concrètement que les deux conjoints prennent, d'un commun accord, des décisions quant à leur propre avenir (situation professionnelle, éducation des enfants, etc.) qui ont des répercussions considérables. Même après la dissolution du mariage, les anciens époux conservent certains devoirs l'un envers l'autre et envers leurs enfants, devoirs auxquels le divorce ne peut mettre fin du jour au lendemain.

C'est ainsi que les ex-conjoints restent en principe tenus de veiller à l'entretien de l'autre conjoint ainsi qu'à l'entretien et à l'éducation des enfants. Les choix que les époux font ensemble pendant le mariage ont en effet une influence sur leur capacité respective à exercer une activité rémunératrice, même après la dissolution de leur mariage.

La présente proposition de loi restreint l'obligation alimentaire à l'égard de l'autre époux (mais pas à l'égard des enfants). La première restriction consiste à prévoir qu'un époux ne peut se soustraire à l'obligation alimentaire que s'il peut prouver que le divorce est *manifestement* imputable à l'autre époux et en cas de mauvaise foi avérée de ce dernier. En pareil cas, l'époux pourra demander de ne pas devoir verser de pension alimentaire à l'époux qui est de mauvaise foi.

La présente proposition de loi introduit une seconde limitation en ce sens qu'elle coule dans la loi le *caractère non permanent* de l'obligation alimentaire. On peut en effet s'attendre, dans une société d'hommes et de

Aanpassingen aan de alimentatieverplichting ten opzichte van de andere partner

Ingevolge de voorgestelde wijziging om de ontbinding van het huwelijk toe te laten via het aantonen van een onherstelbare ontwrichting in plaats van een fout, dient ook de alimentatieplicht tussen de gewezen echtgenoten herzien te worden.

In plaats van het foutprincipe stellen de indieners het verantwoordelijkheidsprincipe voor.

De sterkste partner dient na een ontbonden huwelijk – minstens voor een beperkte termijn – zijn gewezen echtgeno(o)t(e) te ondersteunen opdat zij/hij zo mogelijk dezelfde levensstandaard zou kunnen handhaven als deze tijdens het huwelijk, rekening houdend met de mogelijkheden van de partijen van wie enige zelfredzaamheid mag verwacht worden.

Een huwelijk is meer dan een gewoon contract. Het is immers een engagement.

Dit betekent concreet dat beide partners, in gezamenlijk overleg, beslissingen nemen over de eigen toekomst (arbeidssituatie, keuze over de opvoeding van de kinderen,...) die verstrekken gevolgen hebben. Ook na het huwelijk blijven er verantwoordelijkheden jegens elkaar en de kinderen bestaan die niet zomaar kunnen worden uitgewist.

Zo zijn partners, na het beëindigen van het huwelijk, principieel ten opzichte van elkaar en de kinderen ertoe gehouden in te staan voor het levensonderhoud en de opvoeding. De gemeenschappelijke keuzes, die men destijds gemaakt heeft, hebben immers een invloed op de mogelijkheden om zelf een inkomen te verwerven, ook na het huwelijk.

Een eerste beperking betreffende deze onderhoudsverplichting bestaat erin dat de ene partner ten opzichte van de andere partner (nooit ten opzichte van de kinderen) slechts aan de onderhoudsverplichting kan ontkomen, wanneer de partner kan aantonen dat de andere partner *manifest* schuld heeft aan het mislopen van het huwelijk, wanneer er werkelijk sprake is van kwade trouw van één van de partijen. Op dat ogenblik zal de andere partij zich kunnen verweren en kunnen vorderen dat geen onderhoudsgeld verschuldigd is ten opzichte van de partij die te kwader trouw is.

Een tweede beperking is het inschrijven in de wet van het *niet eeuwigdurend* karakter van de onderhoudsverplichting. Men mag immers in een samenleving van volwassen mannen en vrouwen verwachten dat zij er

femmes adultes, à ce que ceux-ci s'efforcent d'être *autonomes* et d'acquérir eux-mêmes un revenu. Cette attente doit toutefois être appréciée en tenant compte du choix opéré pendant le mariage en ce qui concerne l'éducation des enfants. Si les époux avaient décidé que l'un d'entre eux resterait au foyer pour s'occuper des enfants, on ne peut imposer à ce parent au foyer de chercher et ... de trouver un emploi immédiatement après la dissolution du mariage.

Une obligation alimentaire peut s'éteindre après un certain temps lorsqu'on est fondé à présumer que le bénéficiaire d'une pension alimentaire a eu des possibilités d'acquérir un revenu valable ou lorsque sa situation familiale a évolué (du fait, par exemple, qu'il cohabite avec un partenaire ayant un revenu).

Examinons les adaptations susvisées sous l'angle du droit comparé:

Aux Pays-Bas, le juge dispose, en matière d'aliments, d'une grande latitude pour apprécier l'*état de besoin*. La jurisprudence néerlandaise instaure le principe de la faute (dans une mesure limitée, il est vrai), étant donné qu'il est tenu compte du comportement de l'époux. Depuis 1994, la débetion d'aliments est en outre *limitée dans le temps*, en principe pour une durée de 12 ans. Le juge peut réduire cette durée, mais pas l'allonger. Il existe toutefois une clause de sauvegarde qui permet au juge de prolonger le délai de 12 ans applicable d'office si la suppression de la débetion d'aliments a des conséquences telles qu'il ne serait ni raisonnable ni équitable de maintenir le délai tel qu'il est prévu³.

En Allemagne, les aliments sont en principe accordés, en fonction *des conditions de vie pendant le mariage*, à l'ex-époux qui ne peut exercer aucune activité professionnelle pour des raisons clairement définies dans la loi (éducation des enfants issus du mariage, âge, maladie, déficiences mentales ou physique ou autres «*schwerwiegenden Gründen*»). En outre, un époux ne pouvant pas faire valoir son droit à des aliments sur la base d'une de ces raisons, peut obtenir le versement d'une allocation si et aussi longtemps qu'il ne trouve pas d'emploi convenable après le divorce. Pour des raisons d'équité (par exemple mariage de courte durée), les aliments *peuvent être limités* dans le temps et ramenés à un montant inférieur.

³ KEIJSER, J.A.M.P., *Handleiding bij scheiding*, Deventer, Kluwer, 1995, 115-119.

naar streven *zelfredzaam* te zijn en in te staan voor een eigen inkomen. De inschatting van deze verwachting moet evenwel gebeuren met respect voor de keuze inzake opvoedingsproject dat destijds in het huwelijk werd gemaakt. Als er voor gekozen is dat één van de partners thuis blijft om voor de kinderen te zorgen, kan deze partner na het huwelijk niet zomaar verplicht worden om onmiddellijk zelf werk te zoeken en ... te vinden.

Een onderhoudsverplichting kan na zekere tijd uitdoven wanneer er voldoende reden is om aan te nemen dat de alimentatiegerechtigde kansen heeft gekregen om terug zelf een volwaardig inkomen te verwerven of wanneer haar/zijn familiale situatie gewijzigd is en er bijvoorbeeld terug samenwoont is met een partner met een inkomen.

De bovenvermelde aanpassingen in rechtsvergelijkend perspectief:

Met betrekking tot de onderhoudsuitkering in Nederland heeft de rechter een grote vrijheid om de *behoefte* te bepalen. De rechtspraak voert in Nederland het schuldbeginnel (weliswaar beperkt) in, doordat er rekening wordt gehouden met het gedrag van de echtgenoot. Sinds 1994 is de termijn waarvoor alimentatie kan worden toegekend bovendien *gelimiteerd in de tijd*, tot in principe 12 jaar. De rechter kan een kortere maar geen langere termijn vaststellen. Ten aanzien van de van rechtswege geldende termijn van 12 jaar is er echter wel een hardheidsclausule: de van rechtswege geldende termijn kan door de rechter worden verlengd, indien de beëindiging van de alimentatieplicht zo ingrijpend is dat het niet redelijk en billijk is de termijn ongewijzigd te handhaven³.

De onderhoudsuitkering in Duitsland wordt in het beginsel toegekend, in functie van de *levensomstandigheden tijdens het huwelijk*, aan die ex-echtgenoot van wie geen beroepsactiviteit verwacht kan worden omwille van de in de wet duidelijk omschreven gevallen (verzorging gemeenschappelijke kinderen, ouderdom, ziekte, geestelijke of lichamelijke zwakheden of ander «*schwerwiegenden Gründen*»). Daarnaast kan een echtgenoot, die geen aanspraak kan maken op alimentatie op één van deze gronden, een uitkering verkrijgen wanneer en zolang hij of zij na de echtscheiding geen gepast werk vindt. De uitkering *kan* bovendien om billijkheidsredenen (vb. korte duur huwelijk) in de tijd worden *beperkt* en tot een lager niveau worden teruggebracht.

³ KEIJSER, J.A.M.P., *Handleiding bij scheiding*, Deventer, Kluwer, 1995, 115-119

En Allemagne également, le principe de la faute a été rétabli de manière limitée en ce qui concerne la débetion d'aliments après le divorce, à savoir par le biais de la clause d'équité négative⁴, en vertu de laquelle il est possible d'annuler, de réduire ou de limiter dans le temps le droit aux aliments de l'ex-époux dans le besoin, lorsque le maintien du droit aux aliments serait très inique. La loi elle-même précise un certain nombre de motifs dont on peut dire qu'ils recèlent une part d'iniquité : la courte durée du mariage, la commission de certaines infractions à l'encontre de l'époux débiteur d'aliments ou de ses proches, l'organisation volontaire de son état de besoin ou la commission d'une faute grave à l'encontre de l'époux débiteur d'aliments.

Les auteurs proposent de ne pas prévoir de délai maximum. Les cas concrets pourront être évalués à la lumière de la jurisprudence.

Il va de soi qu'une longue obligation alimentaire ne pourra être imposée à l'issue d'un mariage de courte durée, alors que, dans le cas d'un long mariage, l'obligation alimentaire pourra être très longue (par exemple, jusqu'à la retraite ou au décès), *a fortiori* lorsque le créancier d'aliments a assuré la charge des enfants et du ménage au cours du mariage et qu'il n'a, depuis, plus exercé d'activité économique professionnelle. On ne peut guère exiger d'une personne d'un âge avancé et peu qualifiée qu'elle retrouve un emploi.

Il s'indique de prévoir l'obligation alimentaire non seulement pour les personnes mariées, mais également pour les *cohabitants*. Dans le cadre d'une relation durable, il convient de prévoir une responsabilité à l'égard du partenaire le plus faible.

La loi relative aux cohabitants étant désormais en vigueur, il convient de l'exploiter au maximum afin d'atténuer les conséquences asociales des ruptures relationnelles.

Adaptation à la législation relative au divorce par consentement mutuel

Il s'indique de supprimer la condition relative à l'âge minimum qu'il faut avoir atteint pour demander le divorce par consentement mutuel, à savoir être âgé de plus de vingt ans.

Les auteurs proposent de maintenir le délai de deux ans de mariage avant qu'une requête en divorce par

Ook in Duitsland werd het schuldprincipe met betrekking tot de onderhoudsuitkering na echtscheiding beperkt terug ingevoerd, met name in de negatieve billijkheidsclausule⁴, op grond waarvan het mogelijk is de onderhoudsaanspraak van de behoeftige ex-echtgenoot te laten wegvallen, in te korten of in de tijd te beperken in geval het handhaven van de aanspraak zeer onbillijk zou zijn. De wet geeft zelf een aantal gronden waarin er sprake is van onbillijkheid: de korte duur van het huwelijk, het schuldig zijn aan bepaalde misdrijven ten aanzien van de onderhoudsplichtige echtgenoot of diens naaste verwanten, het zich moedwillig plaatsen in een toestand van behoeftigheid of een zwaarwichtige fout begaan hebben tegenover de onderhoudsplichtige echtgenoot.

De indieners stellen voor om niet in een maximumtermijn te voorzien. De rechtspraak zal de concrete casussen kunnen toetsen.

Het spreekt voor zich dat na een kort huwelijk geen oneindig lange alimentatieverplichting zal opgelegd worden, terwijl daarentegen bij een langdurig huwelijk de duur van de alimentatieverplichting zeer lang kan zijn (bijvoorbeeld tot de pensionering of het overlijden), zeker wanneer de alimentatiegerechtigde tijdens het huwelijk voor de kinderen en het gezin heeft gezorgd en sedertdien niet meer economisch professioneel actief is. Men kan moeilijk eisen dat een persoon op gevorderde leeftijd met een geringe scholingsgraad, die jaren niet meer beroepsactief geweest is, terug werk vindt.

Het is aangewezen de alimentatieverplichting niet alleen te laten gelden voor gehuwden, maar ook voor *samenwoners*. In een duurzame relatievorm moet er een verantwoordelijkheid ten gunste van de zwakkere genomen worden.

Nu de wet op de samenwoners van kracht is, dient hiervan maximaal gebruik gemaakt te worden om de asociale gevolgen van relatiebreuken te temperen.

Aanpassing aan de wetgeving met betrekking tot echtscheiding door onderlinge toestemming

Het is aan te raden de minimumleeftijdsvereiste voor het aangaan van een echtscheiding door onderlinge toestemming, namelijk ouder zijn dan 20 jaar, af te schaffen.

De indieners suggereren om de termijn van twee jaar huwelijk, alvorens men een verzoek tot echtschei-

⁴ Par. 1579 B.G.B.

⁴ Par. 1579 B.G.B.

consentement mutuel puisse être introduite. Les époux doivent à tout le moins essayer de s'entendre et ne pas renoncer dès les premières difficultés. Les efforts faits pour assurer la pérennité du mariage et la médiation arrivent quelquefois à sauver des relations.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art. 2

Lorsqu'il n'y a plus de vie commune entre les deux époux et que cette vie commune ne peut être rétablie, les époux peuvent demander la dissolution de leur mariage pour cause de désunion irrémédiable.

Le caractère irrémédiable de la désunion des époux doit être démontré au moyen d'une série de circonstances de fait, dont le juge peut déduire l'impossibilité de sauver le mariage et de réconcilier les deux époux.

Un simple aveu des époux est insuffisant pour prouver le caractère irrémédiable de leur désunion. Le fait que les deux époux reconnaissent le caractère irrémédiable de leur désunion et qu'ils souhaitent tous deux divorcer, sont des éléments importants. Toutefois, le tribunal pourra encore apprécier la situation sur la base des données fournies.

Art. 3

Deux conditions doivent être réunies pour que l'on puisse conclure au caractère irrémédiable de la désunion des époux. Il doit être prouvé qu'il n'y a plus de relation entre les époux ou qu'elle ne peut être poursuivie et qu'il est exclu que les parties la rétablissent.

L'instauration de cette nouvelle cause de divorce vise à poursuivre l'humanisation du droit en matière de divorce. Jusqu'ici, les époux qui veulent divorcer, mais n'y parviennent pas par consentement mutuel, doivent s'accuser mutuellement, ce qui, dans certains cas, peut donner lieu à des «divorces conflictuels».

Art. 4

Cet article prévoit un système de présomption réfutable afin d'alléger la charge de la preuve telle qu'elle est définie aux articles 2 et 3 de la présente proposition de loi.

ding door onderlinge toestemming kan indienen, te handhaven. Gehuwden moeten minstens proberen en niet bij de eerste moeilijkheden dadelijk afhaken. Huwelijksondersteuning en bemiddeling kunnen relaties soms redden.

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Art. 2

Indien de levensgemeenschap niet meer bestaat tussen twee partners en niet meer hersteld kan worden, kunnen de partners hun huwelijk laten ontbinden wegens een onherstelbare ontwrichting.

De onherstelbare ontwrichting dient aangetoond te worden door middel van een aantal feitelijke omstandigheden, waaruit de rechter kan afleiden dat het huwelijk niet meer te redden is, dat een verzoening tussen beide partners uitgesloten is.

Een loutere bekentenis van de partijen volstaat niet als bewijs van de onherstelbare ontwrichting. Wanneer beide partners erkennen dat hun huwelijk definitief ontwricht is en beide de echtscheiding wensen, zijn dat belangrijke signalen. Toch zal de rechtbank dit evenwel nog kunnen toetsen aan de hand van de aangebrachte gegevens.

Art. 3

Om te kunnen concluderen dat een huwelijk onherstelbaar ontwricht is, moet aan twee voorwaarden voldaan zijn. Men moet aantonen dat er geen relatie meer bestaat of kan bestaan tussen de twee partners en dat de kans op herstel van deze relatie definitief uitgesloten is.

Met deze nieuwe echtscheidingsgrond tracht men het echtscheidingsrecht verder te humaniseren. Partners die willen scheiden en die niet tot een onderlinge overeenstemming kunnen komen, moeten tot op heden elkaar met de vinger wijzen, wat in sommige gevallen aanleiding kan geven tot «vechtscheidingen».

Art. 4

Teneinde de bewijslast, zoals geregeld in de artikelen 2 en 3 van dit voorstel, te vergemakkelijken, wordt in een weerlegbaar vermoeden voorzien.

La désunion des époux est présumée irrémédiable lorsque l'adultère ou une séparation de fait de deux ans est prouvée.

Art. 5

L'ajout, proposé, dans le Code civil du divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux et de la présomption légale justifie la suppression du divorce pour cause de séparation de fait, visé à l'article 232 du Code précité.

Art. 6

Cet article supprime la condition d'âge minimum à remplir pour demander le divorce par consentement mutuel.

Art. 7 et 8

Les actuels articles 299 et 300 du Code civil pénalisent l'époux contre lequel le divorce est prononcé en le privant des avantages faits par l'autre époux. L'instauration du divorce sans faute rend ces articles superflus.

En cas de divorce par consentement mutuel ou de divorce manifestement imputable à l'un des époux, le juge pourra néanmoins toujours prononcer la déchéance de ces avantages à la demande des parties.

L'imputabilité manifeste équivaut à la mauvaise foi.

Art. 9

A) Le mariage est une relation durable dans laquelle les deux partenaires prennent, d'un commun accord, des décisions quant à leur avenir (travail, éducation des enfants, etc.) ayant des conséquences considérables.

La fin du mariage ne supprime pas purement et simplement les obligations entre les partenaires et à l'égard des enfants. L'intérêt des enfants et le choix concernant leur éducation demeurent les éléments essentiels.

Cela signifie également qu'après le mariage, les partenaires restent fondamentalement tenus, l'un envers l'autre et envers les enfants, d'assurer leur existence et leur éducation. Les choix effectués à l'époque conjointement par les deux époux influent en effet sur les possibilités de s'assurer un revenu, y compris après le mariage.

De ontwrichting wordt vermoed ingeval van bewijs van overspel of van 2 jaar feitelijke scheiding.

Art. 5

Ingevolge de voorgestelde echtscheidingsgrond van onherstelbare ontwrichting en het wettelijk vermoeden, kan de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding, zoals bedoeld in artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, worden geschrapt.

Art. 6

In dit artikel wordt voorgesteld om de minimumleeftijdseisen voor de echtscheiding door onderlinge toestemming af te schaffen.

Art. 7 en 8

De huidige artikelen 299 en 300 van het Burgerlijk Wetboek bestraffen de schuldige echtgenoot door verlies van giften van de ene echtgenoot aan de schuldige echtgenoot. Door het invoeren van een schuldloze echtscheiding worden deze artikelen overbodig.

Een uitzondering kan gemaakt worden bij onderling akkoord of bij manifeste schuld waarover de rechter dan dient te oordelen op verzoek van de partijen.

De manifeste schuld staat gelijk met kwade trouw.

Art. 9

A) Een huwelijk is een duurzaam engagement, waarin beide partners, in gezamenlijk overleg, beslissingen nemen over de eigen toekomst (arbeidssituatie, keuze over de opvoeding van de kinderen,...) die verstrekkende gevolgen hebben.

Ook wanneer aan het huwelijk een einde komt, blijven er verantwoordelijkheden jegens mekaar en de kinderen bestaan die niet zomaar kunnen worden uitgewist. Het belang van de kinderen en het gekozen opvoedingsprogramma blijven een centraal gegeven.

Dit betekent ook dat de partners na het huwelijk principieel ten opzichte van elkaar en de kinderen ertoe gehouden zijn in te staan voor het levensonderhoud en de opvoeding. De gemeenschappelijke keuzes, die men destijds gemaakt heeft, hebben immers een invloed op de mogelijkheden om zelf een inkomen te verwerven, ook na het huwelijk.

Le juge doit tenir compte de tous ces éléments pour fixer le montant de la pension alimentaire.

B) L'arrêt n° 48/2000 du 3 mai 2000 de la Cour d'arbitrage souligne que la limitation de la pension alimentaire accordée entre partenaires après un divorce pour cause déterminée (elle ne peut excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur de la pension : article 301, § 4, du Code civil) est discriminatoire, étant donné qu'en cas de séparation de fait, la pension alimentaire n'est soumise à aucune limitation (article 307*bis* du Code civil).

Nous proposons de ne pas prévoir de limitation. S'il est vrai qu'une pension alimentaire égale au tiers des revenus peut paraître très élevée et très lourde à supporter – les parties doivent en outre s'efforcer de parvenir à l'autonomie –, une pension alimentaire supérieure au tiers des revenus peut, dans les cas exceptionnels et extrêmes, s'avérer équitable (par exemple, dans le cas d'un mariage de longue durée au cours duquel les enfants ont été éduqués par un seul parent qui, durant toute sa vie, n'a pas exercé d'activité professionnelle et que son conjoint a abandonné pour un autre partenaire, de sorte que le parent resté seul ne dispose (donc) d'aucun revenu).

Le tribunal pourra évaluer la situation en se basant sur des éléments concrets.

Le point C) vise à préciser explicitement dans la loi que l'obligation alimentaire n'est pas éternelle. Le juge déterminera la durée et le montant de la pension alimentaire éventuelle sur la base des circonstances de fait (telles que le degré d'autonomie, le choix éducatif opéré durant le mariage, l'âge des parties, la durée du mariage, les possibilités financières et professionnelles des parties, etc.).

Il va sans dire qu'en cas de modification des circonstances, le montant (par exemple, en cas de perte de revenus) ou la durée (par exemple, si le créancier alimentaire vit avec un nouveau partenaire) de la pension peuvent être modifiés d'un commun accord ou par décision de justice.

Art. 10

Un époux ne peut se soustraire à l'obligation de verser une pension alimentaire à l'égard de l'autre époux (jamais à l'égard des enfants) que s'il peut apporter la preuve que l'échec du mariage est manifestement imputable à l'autre époux.

De rechter moet met al deze gegevens rekening houden om een onderhoudsuitkering te bepalen.

B) Het arrest van het Arbitragehof van 3 mei 2000 nr.48/2000 stelt dat de maximumgrens van de alimentatie tussen partners na echtscheiding op grond van feiten (niet meer dan 1/3 van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot: artikel 301, § 4, Burgerlijk Wetboek) discriminatoir is ten opzichte van de afwezigheid van een maximumgrens van de alimentatie bij echtscheiding op grond van feitelijke scheiding (artikel 307*bis* Burgerlijk Wetboek).

De indieners opteren ervoor niet in een maximumgrens te voorzien. Een alimentatie van 1/3 van de inkomsten kan weliswaar zeer hoog en zeer zwaar voorkomen – partijen dienen bovendien zelfredzaamheid te beogen – maar in uitzonderlijke en extreme gevallen kan een hogere alimentatie dan 1/3 van de inkomsten billijk voorkomen (vb in het geval van een langdurig huwelijk waarin de kinderen door één ouder, die gedurende zijn/haar hele leven niet professioneel actief is geweest en dus geen inkomen heeft, opgevoed worden en waarbij hij/zij verlaten werd door de andere echtgenoot voor een andere partner terwijl die ene ouder zelf alleen blijft en (dus) over geen inkomen beschikt).

De rechtbank kan dit toetsen aan de hand van feitelijke gegevens.

Punt C) van dit artikel beoogt het niet-eeuwigdurend karakter van de onderhoudsverplichting in de wet uitdrukkelijk in te schrijven. De rechter zal aan de hand van de feitelijke omstandigheden (zoals onder meer de zelfredzaamheid, de keuze inzake opvoedingsproject tijdens het huwelijk, de leeftijd van de partijen, de duur van het huwelijk, de financiële en de professionele mogelijkheden van de partijen, ...) de termijn en de hoogte bepalen van de eventuele alimentatie.

Het spreekt voor zich dat in geval van gewijzigde omstandigheden de hoogte (bijvoorbeeld bij inkomensverlies) of de duur (bijvoorbeeld bij samenwonen van de alimentatiegerechtigde met een nieuwe partner) veranderd kunnen worden in onderling akkoord of bij vonnis.

Art. 10

Een partner kan zich ten opzichte van de andere partner (nooit ten opzichte van de kinderen) slechts onttrekken aan de onderhoudsverplichting, indien hij kan aantonen dat de andere partner manifest schuld heeft aan het mislopen van het huwelijk.

Le caractère manifeste équivaut à la mauvaise foi.

Art. 11

Les articles 307 et 307*bis* du Code civil peuvent être supprimés par suite de la modification apportée à l'article 299 du Code civil (voir article 7 de la proposition).

Art. 12

Cette modification découle de la modification des causes du divorce et de la suppression de l'article 300 du Code civil.

Art. 13

Des responsabilités doivent être assumées à l'égard du partenaire le plus faible dans toute forme de relation durable, y compris lors de la cessation de cette relation.

Une obligation alimentaire est dès lors prévue pour les cohabitants. Pour déterminer le montant de la pension, le juge tient compte d'un certain nombre de circonstances concrètes, qui doivent être les mêmes que celles qui prévalaient au moment de la cessation d'un mariage.

Art. 14 et 15, 18 et 20 à 22

Ces articles sont adaptés par suite de la modification des causes du divorce.

Art. 16, 17 et 19

Les dispositions de l'article 232, alinéas 1er et 2, du Code civil, ont été insérées à l'article 231, 2° et 3°, du même Code.

Art. 23

Cet article fixe l'entrée en vigueur de la nouvelle loi tant en ce qui concerne les nouveaux dossiers qu'en ce qui concerne les dossiers pendants.

Het manifest karakter staat gelijk met kwade trouw.

Art. 11

De artikelen 307 en 307*bis* van het Burgerlijk Wetboek kunnen geschrapt worden ingevolge het nieuwe artikel 299 Burgerlijk Wetboek (zie artikel 6 van het voorstel).

Art. 12

Dit artikel wordt aangepast ingevolge de wijziging van de echtscheidingsgronden en de schrapping van artikel 300 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 13

In elke duurzame relatievorm moeten er verantwoordelijkheden genomen worden ten aanzien van de zwakere, ook bij het beëindigen van deze relatie.

Zodoende wordt er een onderhoudsverplichting ingevoerd voor samenwoners. Bij het bepalen van deze onderhoudsuitkering houdt de rechter rekening met een aantal feitelijke omstandigheden, die dezelfde zijn als deze bij het beëindigen van het huwelijk.

Art. 14 en 15, 18 en 20 tot 22

Deze artikelen worden aangepast ingevolge de wijziging van de echtscheidingsgrond.

Art. 16, 17 en 19

Artikel 232, eerste en tweede lid van het Burgerlijk Wetboek werd opgenomen in artikel 231, 2° en 3° van hetzelfde Wetboek.

Art. 23

Dit artikel regelt de inwerkingtreding zowel voor de nieuwe als voor de hangende dossiers.

Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)
Tony VAN PARYS (CD&V)
Jo VANDEURZEN (CD&V)
Liesbeth VAN DER AUWERA (CD&V)
Carl DEVLIES (CD&V)

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 229 du Code civil, remplacé par la loi du 28 octobre 1974, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 229. — Le tribunal peut, à la demande des deux époux ou de l'un d'eux, prononcer le divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux.

La désunion irrémédiable des époux peut être prouvée par tous les moyens de droit, à l'exception du serment et de l'aveu. ».

Art. 3

L'article 230 du même Code, abrogé par la loi du 28 octobre 1974, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 230. — La désunion des époux est irrémédiable s'il n'y a plus de vie commune entre les deux parties ou si cette vie commune ne peut être poursuivie et que l'on ne peut présumer que les parties la rétabliront. ».

Art. 4

L'article 231 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 231. — La désunion des époux est présumée irrémédiable, sauf preuve contraire, dans les cas suivants :

1° lorsque l'un des époux prouve, conformément à l'article 1016*bis* du Code judiciaire, l'adultère de l'autre époux ;

2° lorsque l'un des époux prouve une séparation de fait de deux ans et que l'admission du divorce sur cette

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 229 van het Burgerlijk Wetboek, vervangen bij de wet van 28 oktober 1974, wordt vervangen als volgt:

«Art. 229. — De rechtbank kan, op verzoek van beide echtgenoten of op verzoek van één van hen, de echtscheiding uitspreken op grond van de onherstelbare ontwijking van het huwelijk.

De onherstelbare ontwijking van het huwelijk kan aangetoond worden met alle middelen van het recht, met uitzondering van de eed en de bekentenis.».

Art. 3

Art. 230 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 28 oktober 1974, wordt hersteld in de volgende lezing:

«Art. 230. — Een huwelijk is onherstelbaar ontwijkt indien de levensgemeenschap tussen twee partijen niet meer bestaat of niet meer verder kan bestaan en dat er niet kan aangenomen worden dat de partijen deze gemeenschap zullen herstellen.».

Art. 4

Artikel 231 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 231. — De onherstelbare ontwijking van het huwelijk wordt vermoed, behoudens tegenbewijs, in de volgende gevallen:

1° indien een van de echtgenoten overspel van de andere echtgenoot aantoot, overeenkomstig artikel 1016*bis* van het Gerechtelijk Wetboek;

2° indien een van de echtgenoten twee jaar feitelijke scheiding aantoot en het toekennen van de echtschei-

base n'aggrave pas de manière notable la situation matérielle des enfants mineurs, issus du mariage des époux ou adoptés par eux ;

3° lorsque l'un des époux prouve une séparation de fait de deux ans résultant de l'état de démence ou de l'état grave de déséquilibre mental dans lequel se trouve l'autre époux et que l'admission du divorce sur cette base n'aggrave pas de manière notable la situation matérielle des enfants mineurs, issus du mariage des époux ou adoptés par eux. Cet époux est représenté par son tuteur, son administrateur provisoire général ou spécial ou, à défaut, par un administrateur *ad hoc* désigné préalablement par le président du tribunal à la requête de la partie demanderesse. ».

Art. 5

L'article 232 du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 16 avril 2000, est abrogé.

Art. 6

L'article 275 du même Code, remplacé par la loi du 20 novembre 1969 et modifié par les lois des 19 janvier 1990 et 20 mai 1997, est abrogé.

Art. 7

L'article 299 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 299. — Tous les avantages que les époux s'étaient faits, soit par contrat de mariage, soit depuis le mariage contracté, restent acquis après le mariage, sauf convention contraire.

Le juge ne peut prononcer la déchéance de ces avantages contre l'époux auquel le divorce est manifestement imputable qu'à la demande des parties.».

Art. 8

L'article 300 du même Code, remplacé par la loi du 14 juillet 1976, est abrogé.

ding op deze grond de materiële toestand van de minderjarige kinderen uit het huwelijk van de echtgenoten geboren of door hen geadopteerd niet op een gevoelige wijze verslecht;

3° indien een van de echtgenoten twee jaar feitelijke scheiding wegens een toestand van krankzinnigheid of een diepe geestesstoornis waarin de andere zich bevindt, aantoon en het toekennen van de echtscheiding op deze grond de materiële toestand van de minderjarige kinderen uit het huwelijk van de echtgenoten geboren of door hen geadopteerd niet op een gevoelige wijze verslecht. Die echtgenoot wordt vertegenwoordigd door zijn voogd, zijn algemene of bijzondere voorlopige bewindvoerder of, bij gebreke daarvan, door een beheerder *ad hoc* vooraf door de voorzitter van de rechtbank aangewezen op verzoek van de eisende partij.».

Art. 5

Artikel 232 van hetzelfde Wetboek, laatst gewijzigd bij de wet van 16 april 2000, wordt opgeheven.

Art. 6

Artikel 275 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 20 november 1969 en gewijzigd bij de wetten van 19 januari 1990 en 20 mei 1997, wordt opgeheven.

Art. 7

Artikel 299 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 299. — Alle voordelen die de echtgenoten elkaar hebben verleend, hetzij bij huwelijkscontract, hetzij sinds het aangaan van het huwelijk, blijven na het huwelijk behouden, tenzij een overeenkomst anders bepaalt.

De rechter kan enkel op verzoek van de partijen het verlies van deze voordelen uitspreken ten nadele van die echtgenoot die manifest schuld heeft aan de echtscheiding.».

Art. 8

Artikel 300 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 14 juli 1976, wordt opgeheven.

Art. 9

A l'article 301 du même Code, remplacé par la loi du 9 juillet 1975 et modifié par la loi du 20 mai 1997, sont apportées les modifications suivantes :

A) le § 1er est remplacé par la disposition suivante :

«§ 1er. Le tribunal peut accorder à l'un des époux, sur les biens et les revenus de l'autre époux, une pension permettant aux deux époux d'assurer leur existence dans des conditions équivalentes à celles dont ils bénéficiaient durant la vie commune.

Pour déterminer le montant de la pension, le tribunal tient notamment compte :

1° de l'entretien et de l'éducation des enfants ;

2° de l'âge et de l'état de santé des époux ;

3° de leurs possibilités d'acquérir des revenus après la dissolution du mariage, eu égard au choix opéré pendant le mariage en ce qui concerne l'éducation des enfants, ainsi qu'à la formation que les époux ont reçue et à la profession qu'ils ont exercée pendant le mariage ;

4° des besoins et des nécessités des deux époux au moment où le divorce est prononcé ;

5° de la durée du mariage.».

B) le § 4 est abrogé ;

C) le § 6 est remplacé par la disposition suivante :

« § 6. La pension est accordée pour une durée déterminée ou jusqu'au décès de l'un des deux conjoints.

Pour déterminer cette durée, le juge tient compte des circonstances de fait.

L'époux créancier peut demander des aliments à charge de la succession, et ce aux conditions prévues à l'article 205*bis*, §§ 2 à 5.».

Art. 10

L'article 306 du même Code, abrogé par la loi du 10 octobre 1967 et réinséré par la loi du 1er juillet 1974, est remplacé par la disposition suivante :

Art. 9

In artikel 301 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 9 juli 1975 en gewijzigd bij de wet van 20 mei 1997, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) § 1 wordt vervangen als volgt:

«§ 1. De rechtbank kan aan één van de echtgenoten, uit de goederen en de inkomsten van de andere echtgenoot, een uitkering toekennen die de beide echtgenoten toelaat in hun bestaan te voorzien op een gelijkwaardige wijze als tijdens het samenleven.

Bij het bepalen van de uitkering houdt de rechtbank onder meer rekening met:

1° het onderhoud en de opvoeding van de kinderen;

2° de leeftijd en de gezondheidstoestand van de echtgenoten;

3° hun mogelijkheden om inkomsten te verwerven na de ontbinding van het huwelijk, rekening houdend met de tijdens het huwelijk gemaakte keuze inzake opvoedingsproject en met de opleiding en het beroep dat de echtgenoten tijdens het huwelijk hebben uitgeoefend;

4° de noden en behoeften van beide echtgenoten op het ogenblik waarop de scheiding uitgesproken wordt;

5° de duur van het huwelijk.».

B) § 4 wordt opgeheven;

C) § 6 wordt vervangen als volgt:

«§ 6. De uitkering wordt toegekend voor een bepaalde duur of tot aan het overlijden van één van beide echtgenoten.

De rechter houdt bij het bepalen van de duur rekening met de feitelijke omstandigheden.

De echtgenoot aan wie de uitkering toekwam mag levensonderhoud vorderen ten bezware van de nalatenschap, dit volgens de voorwaarden bedoeld in artikel 205*bis*, §§ 2 tot 5.».

Art. 10

Artikel 306 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 10 oktober 1967 en opnieuw ingevoegd bij de wet van 1 juli 1974, wordt vervangen als volgt:

« Art. 306. — Aucune pension prévue en application des articles 299 et 301 ne peut être accordée à l'époux auquel le divorce est manifestement imputable. ».

Art. 11

Les articles 307 et 307*bis* du même Code sont abrogés.

Art. 12

A l'article 311*bis* du même Code, inséré par la loi de 1927, remplacé par la loi du 8 avril 1965 et modifié par les lois des 14 juillet 1976 et 20 mai 1997, sont apportées les modifications suivantes :

- A) à l'alinéa 1er, le chiffre « 300 » est supprimé ;
- B) aux alinéas 1er et 2, les mots « pour cause déterminée » sont chaque fois remplacés par les mots « pour cause de désunion irrémédiable des époux ».

Art. 13

Un article 1479*bis*, libellé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 1479*bis*. — Si la cohabitation légale prend fin, le tribunal peut accorder à l'un des cohabitants, sur les biens et les revenus de l'autre cohabitant, une pension permettant aux deux parties d'assurer leur existence dans des conditions équivalentes à celles dont elles bénéficiaient durant la vie commune.

Pour déterminer le montant de la pension, le tribunal tient compte :

- 1° de l'entretien et de l'éducation des enfants ;
- 2° de l'âge et de l'état de santé des cohabitants ;
- 3° de leurs possibilités d'acquérir des revenus après la cessation de la cohabitation légale, eu égard au choix opéré pendant la cohabitation en ce qui concerne l'éducation des enfants, ainsi qu'à la formation que les partenaires ont reçue et à la profession qu'ils ont exercée pendant la cohabitation ;
- 4° des besoins et des nécessités des deux partenaires au moment où il est mis fin à la cohabitation légale ;

« Art. 306. — Geen uitkering met toepassing van de artikelen 299 en 301 kan worden toegekend aan de echtgenoot die manifest schuld heeft aan de echtscheiding. ».

Art. 11

De artikelen 307 en 307*bis* van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 12

In artikel 311*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 1927, vervangen bij de wet van 8 april 1965 en gewijzigd bij de wetten van 14 juli 1976 en 20 mei 1997, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

- A) in het eerste lid vervalt het cijfer « 300 »;
- B) in het eerste en het tweede lid worden de woorden « van bepaalde feiten » telkens vervangen door de woorden « van een onherstelbare ontwrichting van het huwelijk ».

Art. 13

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1479*bis* ingevoegd, luidende:

« Art. 1479*bis*. — Indien er een einde komt aan de wettelijke samenwoning, kan de rechtbank aan één van de samenwoners, uit de goederen en de inkomsten van de andere samenwoner, een uitkering toekennen die de beide partijen toelaat in hun bestaan te voorzien op een gelijkwaardige wijze als tijdens het samenleven.

Bij het bepalen van de uitkering houdt de rechtbank onder meer rekening met:

- 1° het onderhoud en de opvoeding van de kinderen;
- 2° de leeftijd en de gezondheidstoestand van de samenwoners;
- 3° hun mogelijkheden om inkomsten te verwerven na de ontbinding van het wettelijk samenwonen, rekening houdend met de tijdens de samenwoning gemaakte keuze inzake opvoedingsproject, met de opleiding en het beroep dat de partners tijdens de samenwoning hebben uitgeoefend;
- 4° de noden en behoeften van beide partners op het ogenblik waarop een einde wordt gemaakt aan het wettelijk samenwonen;

5° de la durée de la cohabitation.».

Art. 14

A l'article 628, 1°, du Code judiciaire, les mots « pour cause déterminée » sont remplacés par les mots « pour cause de désunion irrémédiable des époux ».

Art. 15

Dans la quatrième partie, livre IV, chapitre XI, du même Code, l'intitulé de la section I est remplacé par l'intitulé suivant :

« Section I. Divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux ».

Art. 16

A l'article 1269, alinéa 2, du même Code, remplacé par la loi du 1er juillet 1974 et modifié par la loi du 30 juin 1994, les mots « de l'article 232 » sont remplacés par les mots « de l'article 231, 2° et 3° ».

Art. 17

A l'article 1270*bis* du même Code, remplacé par la loi du 30 juin 1994, les mots « à l'article 232 » sont remplacés par les mots « à l'article 231, 2° et 3° ».

Art. 18

A l'article 1275, § 1er, du même Code, remplacé par la loi du 30 juin 1994, les mots « le divorce pour cause déterminée » sont remplacés par les mots « le divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux ».

Art. 19

A l'article 1286*bis* du même Code, inséré par la loi du 1er juillet 1974 et modifié par la loi du 30 juin 1994, les mots « de l'article 232 » sont remplacés par les mots « de l'article 231, 2° et 3° ».

5° de duur van de samenwoning.».

Art. 14

In artikel 628, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden «op grond van bepaalde feiten» vervangen door de woorden «op grond van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk».

Art. 15

In het vierde deel, boek IV, hoofdstuk XI, van hetzelfde Wetboek, wordt het opschrift van afdeling I vervangen als volgt:

«Afdeling I. Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk»

Art. 16

In artikel 1269, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 1 juli 1974 en gewijzigd bij de wet van 30 juni 1994, worden de woorden «artikel 232» vervangen door de woorden «artikel 231, 2° en 3°».

Art. 17

In artikel 1270*bis* van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 30 juni 1994, worden de woorden «overeenkomstig artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek» vervangen door de woorden «overeenkomstig artikel 231, 2° en 3°, van het Burgerlijk Wetboek.».

Art. 18

In artikel 1275, § 1, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 30 juni 1994, worden de woorden « de echtscheiding op grond van bepaalde feiten» vervangen door de woorden «de echtscheiding op grond van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk».

Art. 19

In artikel 1286*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 1 juli 1974 en gewijzigd bij de wet van 30 juni 1994, worden de woorden «artikel 232» vervangen door de woorden «artikel 231, 2° en 3°».

Art. 20

A l'article 1305, alinéa 1er, du même Code, les mots « pour cause déterminée » sont remplacés par les mots « pour cause de désunion irrémédiable des époux ».

Art. 21

A l'article 1306, alinéa 1er, du même Code, remplacé par la loi du 30 juin 1994, les mots « pour cause déterminée » sont remplacés par les mots « pour cause de désunion irrémédiable des époux ».

Art. 22

A l'article 1309, alinéa 1er, du même Code, modifié par la loi du 27 décembre 1994, les mots « pour cause déterminée » sont remplacés par les mots « pour cause de désunion irrémédiable des époux ».

Art. 23

La présente loi s'applique aux procédures en cours, compte tenu de la loi en vigueur le jour de la prononciation de la décision.

18 septembre 2003

Art. 20

In artikel 1305, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden « op grond van bepaalde feiten » vervangen door de woorden « op grond van onherstelbare ontwijking van het huwelijk ».

Art. 21

In artikel 1306, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 30 juni 1994, worden de woorden « op grond van bepaalde feiten » vervangen door de woorden « op grond van onherstelbare ontwijking van het huwelijk ».

Art. 22

In artikel 1309, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 december 1994, worden de woorden « op grond van bepaalde feiten » vervangen door de woorden « op grond van onherstelbare ontwijking van het huwelijk ».

Art. 23

Deze wet is van toepassing op de hangende gedingen, rekening houdend met de wet die in werking is op de dag van de uitspraak van de beslissing.

18 september 2003

Servais VERHERSTRAETEN (CD&V)
Tony VAN PARYS (CD&V)
Jo VANDEURZEN (CD&V)
Liesbeth VAN DER AUWERA (CD&V)
Carl DEVLIES (CD&V)

ANNEXE

BIJLAGE

TEXTES DE BASE

21 mars 1804

CODE CIVIL

Art. 229

Chaque époux pourra demander le divorce pour adultère de son conjoint.

Art. 230

(…)

Art. 231

Les époux pourront réciproquement demander le divorce pour excès, sévices ou injures graves de l'un d'eux envers l'autre.

TEXTES DE BASE ADAPTES A LA PROPOSITION

21 mars 1804

CODE CIVIL

Art. 229

Le tribunal peut, à la demande des deux époux ou de l'un d'eux, prononcer le divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux.

La désunion irrémédiable des époux peut être prouvée par tous les moyens de droit, à l'exception du serment et de l'aveu.¹

Art. 230

La désunion des époux est irrémédiable s'il n'y a plus de vie commune entre les deux parties ou si cette vie commune ne peut être poursuivie et que l'on ne peut présumer que les parties la rétabliront.²

Art. 231

La désunion des époux est présumée irrémédiable, sauf preuve contraire, dans les cas suivants:

1° lorsque l'un des époux prouve, conformément à l'article 1016*bis* du Code judiciaire, l'adultère de l'autre époux ;

2° lorsque l'un des époux prouve une séparation de fait de deux ans et que l'admission du divorce sur cette base n'aggrave pas de manière notable la situation matérielle des enfants mineurs, issus du mariage des époux ou adoptés par eux ;

3° lorsque l'un des époux prouve une séparation de fait de deux ans résultant de l'état de démence ou de l'état grave de déséquilibre mental dans lequel se trouve l'autre époux et que l'admission du divorce sur cette base n'aggrave pas de manière notable la situation matérielle des enfants mineurs, issus du mariage des époux ou adoptés par eux. Cet époux est représenté par son tuteur, son administrateur provisoire général ou spécial ou, à défaut, par un administrateur *ad hoc* désigné préalablement par le président du tribunal à la requête de la partie demanderesse.³

¹ Art. 2: remplacement.

² Art. 3: remplacement.

³ Art. 4: remplacement.

BASISTEKSTEN

21 maart 1804

BURGERLIJK WETBOEK

Art. 229

Ieder der echtgenoten kan echtscheiding vorderen op grond van overspel door de andere echtgenoot gepleegd.

Art. 230

(…)

Art. 231

Ieder der echtgenoten kan echtscheiding vorderen op grond van geweldsdaden, mishandelingen of grove beledigingen door de andere echtgenoot jegens hem gepleegd.

BASISTEKSTEN AANGEPAST AAN HET VOORSTEL

21 maart 1804

BURGERLIJK WETBOEK

Art. 229

De rechtbank kan, op verzoek van beide echtgenoten of op verzoek van één van hen, de echtscheiding uitspreken op grond van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk.

De onherstelbare ontwrichting van het huwelijk kan aangetoond worden met alle middelen van het recht, met uitzondering van de eed en de bekentenis.¹

Art. 230

Een huwelijk is onherstelbaar ontwricht indien de levensgemeenschap tussen twee partijen niet meer bestaat of niet meer verder kan bestaan en dat er niet kan aangenomen worden dat de partijen deze gemeenschap zullen herstellen.²

Art. 231

De onherstelbare ontwrichting van het huwelijk wordt vermoed, behoudens tegenbewijs, in de volgende gevallen:

1° indien een van de echtgenoten overspel van de andere echtgenoot aantoot, overeenkomstig artikel 1016*bis* van het Gerechtelijk Wetboek;

2° indien een van de echtgenoten twee jaar feitelijke scheiding aantoot en het toekennen van de echtscheiding op deze grond de materiële toestand van de minderjarige kinderen uit het huwelijk van de echtgenoten geboren of door hen geadopteerd niet op een gevoelige wijze verslecht;

3° indien een van de echtgenoten twee jaar feitelijke scheiding wegens een toestand van krankzinnigheid of een diepe geestesstoornis waarin de andere zich bevindt, aantoot en het toekennen van de echtscheiding op deze grond de materiële toestand van de minderjarige kinderen uit het huwelijk van de echtgenoten geboren of door hen geadopteerd niet op een gevoelige wijze verslecht. Die echtgenoot wordt vertegenwoordigd door zijn voogd, zijn algemene of bijzondere voorlopige bewindvoerder of, bij gebreke daarvan, door een beheerder *ad hoc* vooraf door de voorzitter van de rechtbank aangewezen op verzoek van de eisende partij.³

¹ Art. 2: vervanging.

² Art. 3: vervanging.

³ Art. 4: vervanging.

Art. 232

Chacun des époux peut demander le divorce pour cause de séparation de fait de plus de deux ans s'il ressort de cette situation que la désunion des époux est irrémédiable et que l'admission du divorce sur cette base n'aggrave pas de manière notable la situation matérielle des enfants mineurs, issus du mariage des époux ou adoptés par eux.

Le divorce peut également être demandé par l'un des époux si la séparation de fait de plus de deux ans est la conséquence de l'état de démence ou de l'état grave de déséquilibre mental dans lequel se trouve l'autre époux et s'il ressort de cette situation que la désunion des époux est irrémédiable et que l'admission du divorce sur cette base n'aggrave pas de manière notable la situation matérielle des enfants mineurs issus du mariage des époux ou adoptés par eux. Cet époux est représenté par son tuteur, son administrateur provisoire général ou spécial ou, à défaut, par un administrateur ad hoc désigné préalablement par le président du tribunal à la requête de la partie demanderesse.

Art. 275

Le consentement mutuel des époux ne sera point admis, si l'un d'eux a moins de vingt ans au moment du dépôt de la requête visée à l'article 1288*bis* du Code judiciaire.

Art. 299

Pour quelque cause que le divorce ait lieu, hors le cas du consentement mutuel, l'époux contre lequel le divorce aura été admis, perdra tous les avantages que l'autre époux lui avait faits, soit par leur contrat de mariage, soit depuis le mariage contracté.

Art. 300

L'époux qui obtiendra le divorce conservera le bénéfice des institutions contractuelles faites à son profit par son conjoint, encore qu'elles aient été stipulées réciproques et que la réciprocité n'ait plus lieu.

Art. 232

(...).⁴

Art. 275

(...).⁵

Art. 299

Tous les avantages que les époux s'étaient faits, soit par contrat de mariage, soit depuis le mariage contracté, restent acquis après le mariage, sauf convention contraire.

Le juge ne peut prononcer la déchéance de ces avantages contre l'époux auquel le divorce est manifestement imputable qu'à la demande des parties.⁶

Art. 300

(...).⁷

⁴ Art. 5: abrogation.

⁵ Art. 6: abrogation.

⁶ Art. 7: remplacement.

⁷ Art. 8: abrogation.

Art. 232

Ieder der echtgenoten kan echtscheiding vorderen op grond van feitelijke scheiding van meer dan twee jaar, indien daaruit de duurzame ontwrichting van het huwelijk blijkt en het toekennen van de echtscheiding op deze grond de materiële toestand van de minderjarige kinderen uit het huwelijk van de echtgenoten geboren of door hen geadopteerd niet op gevoelige wijze verslecht.

Echtscheiding kan tevens door een der echtgenoten gevorderd worden, indien de feitelijke scheiding van meer dan twee jaar het gevolg is van de toestand van krankzinnigheid of van diepe geestesgestoordheid waarin de andere echtgenoot zich bevindt en uit deze toestand een duurzame ontwrichting van het huwelijk blijkt, en het toekennen van de echtscheiding op deze grond de materiële toestand van de minderjarige kinderen uit het huwelijk van de echtgenoten geboren of door hen geadopteerd niet op gevoelige wijze verslecht. Die echtgenoot wordt vertegenwoordigd door zijn voogd, zijn algemene of bijzondere voorlopige bewindvoerder of, bij gebreke daarvan, door een beheerder ad hoc vooraf door de voorzitter van de rechtbank aangewezen op verzoek van de eisende partij.

Art. 275

Onderlinge toestemming van de echtgenoten wordt niet toegestaan, indien één van beiden op het ogenblik van de neerlegging van het verzoekschrift bedoeld in artikel 1288*bis* van het Gerechtelijk Wetboek minder dan twintig jaar oud is.

Art. 299

Behalve in geval van onderlinge toestemming verliest de echtgenoot tegen wie de echtscheiding, op welke grond ook, is toegestaan, alle voordelen die de andere echtgenoot hem, hetzij bij hun huwelijkscontract, hetzij sinds het aangaan van het huwelijk, verleend heeft.

Art. 300

De echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt, behoudt de voordelen van de contractuele erfstellingen te zijnen behoeve gedaan door de andere echtgenoot, al waren die wederkerig bedongen en al heeft geen wederkerigheid meer plaats.

Art. 232

(...).⁴

Art. 275

(...).⁵

Art. 299

Alle voordelen die de echtgenoten elkaar hebben verleend, hetzij bij huwelijkscontract, hetzij sinds het aangaan van het huwelijk, blijven na het huwelijk behouden, tenzij een overeenkomst anders bepaalt.

De rechter kan enkel op verzoek van de partijen het verlies van deze voordelen uitspreken ten nadele van die echtgenoot die manifest schuld heeft aan de echtscheiding.⁶

Art. 300

(...).⁷

⁴ Art. 5: opheffing.

⁵ Art. 6: opheffing.

⁶ Art. 7: vervanging.

⁷ Art. 8: opheffing.

Ce bénéfice peut faire l'objet d'une transaction après divorce.

Art. 301

§ 1er. Le tribunal peut accorder à l'époux qui a obtenu le divorce, sur les biens et les revenus de l'autre époux, une pension pouvant permettre au bénéficiaire, compte tenu de ses revenus et possibilités, d'assurer son existence dans des conditions équivalentes à celles dont il bénéficiait durant la vie commune.

§ 2. Le tribunal qui accorde la pension constate que celle-ci est adaptée de plein droit aux fluctuations de l'indice des prix à la consommation.

Le montant de base de la pension correspond à l'indice des prix à la consommation du mois au cours duquel le jugement ou l'arrêt prononçant le divorce est coulé en force de chose jugée, à moins que le tribunal en décide autrement. Tous les 12 mois, le montant de la pension est adapté en fonction de la hausse ou de la baisse de l'indice des prix à la consommation du mois correspondant.

Ces modifications sont appliquées à la pension dès l'échéance qui suit la publication au *Moniteur belge* de l'indice nouveau à prendre en considération.

Le tribunal peut, dans certains cas, appliquer un autre système d'adaptation de la pension au coût de la vie.

§ 3. Si, par suite de circonstances indépendantes de la volonté du bénéficiaire de la pension, celle-ci n'est plus suffisante et ce dans une mesure importante, pour sauvegarder la situation prévue au § 1er, le tribunal peut augmenter la pension.

Art. 301

§ 1er. Le tribunal peut accorder à l'un des époux, sur les biens et les revenus de l'autre époux, une pension permettant aux deux époux d'assurer leur existence dans des conditions équivalentes à celles dont ils bénéficiaient durant la vie commune.

Pour déterminer le montant de la pension, le tribunal tient notamment compte :

1° de l'entretien et de l'éducation des enfants ;

2° de l'âge et de l'état de santé des époux ;

3° de leurs possibilités d'acquérir des revenus après la dissolution du mariage, eu égard au choix opéré pendant le mariage en ce qui concerne l'éducation des enfants, ainsi qu'à la formation que les époux ont reçue et à la profession qu'ils ont exercée pendant le mariage ;

4° des besoins et des nécessités des deux époux au moment où le divorce est prononcé ;

5° de la durée du mariage.⁸

§ 2. Le tribunal qui accorde la pension constate que celle-ci est adaptée de plein droit aux fluctuations de l'indice des prix à la consommation.

Le montant de base de la pension correspond à l'indice des prix à la consommation du mois au cours duquel le jugement ou l'arrêt prononçant le divorce est coulé en force de chose jugée, à moins que le tribunal en décide autrement. Tous les 12 mois, le montant de la pension est adapté en fonction de la hausse ou de la baisse de l'indice des prix à la consommation du mois correspondant.

Ces modifications sont appliquées à la pension dès l'échéance qui suit la publication au *Moniteur belge* de l'indice nouveau à prendre en considération.

Le tribunal peut, dans certains cas, appliquer un autre système d'adaptation de la pension au coût de la vie.

§ 3. Si, par suite de circonstances indépendantes de la volonté du bénéficiaire de la pension, celle-ci n'est plus suffisante et ce dans une mesure importante, pour sauvegarder la situation prévue au § 1er, le tribunal peut augmenter la pension.

⁸ Art. 9, A: remplacement.

Omtrent die voordelen kan na de echtscheiding een vergelijk worden getroffen.

Art. 301

§ 1. De rechtbank kan aan de echtgenoot die de echtscheiding heeft verkregen, uit de goederen en de inkomsten van de andere echtgenoot, een uitkering toekennen die, rekening houdend met zijn inkomsten en mogelijkheden, hem in staat stellen kan in zijn bestaan te voorzien op een gelijkwaardige wijze als tijdens het samenleven.

§ 2. De rechtbank die de uitkering toekent stelt vast dat deze van rechtswege aangepast wordt aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen.

Het basisbedrag van de uitkering stemt overeen met het indexcijfer van de consumptieprijzen van de maand gedurende welke het vonnis of het arrest dat de echtscheiding uitspreekt, kracht van gewijsde heeft verkregen, tenzij de rechtbank er anders over beslist. Om de twaalf maanden wordt het bedrag van de uitkering van rechtswege aangepast in verhouding tot de verhoging of de verlaging van het indexcijfer van de consumptieprijzen van de overeenstemmende maand.

Deze wijzigingen worden op de uitkeringen toegepast vanaf de vervalddag die volgt op de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van het in aanmerking te nemen nieuwe indexcijfer.

De rechtbank kan nochtans in bepaalde omstandigheden een ander systeem van aanpassing van de uitkering aan de kosten van levensonderhoud toepassen.

§ 3. Indien de uitkering, ingevolge omstandigheden onafhankelijk van de wil van de uitkeringsgerechtigde, in ruime mate ontoereikend is geworden om de in § 1 bedoelde toestand te waarborgen, kan de rechtbank de uitkering verhogen.

Art. 301

§ 1. De rechtbank kan aan één van de echtgenoten, uit de goederen en de inkomsten van de andere echtgenoot, een uitkering toekennen die de beide echtgenoten toelaat in hun bestaan te voorzien op een gelijkwaardige wijze als tijdens het samenleven.

Bij het bepalen van de uitkering houdt de rechtbank onder meer rekening met:

1° het onderhoud en de opvoeding van de kinderen;

2° de leeftijd en de gezondheidstoestand van de echtgenoten;

3° hun mogelijkheden om inkomsten te verwerven na de ontbinding van het huwelijk, rekening houdend met de tijdens het huwelijk gemaakte keuze inzake opvoedingsproject en met de opleiding en het beroep dat de echtgenoten tijdens het huwelijk hebben uitgeoefend;

4° de noden en behoeften van beide echtgenoten op het ogenblik waarop de scheiding uitgesproken wordt;

5° de duur van het huwelijk.⁸

§ 2. De rechtbank die de uitkering toekent stelt vast dat deze van rechtswege aangepast wordt aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen.

Het basisbedrag van de uitkering stemt overeen met het indexcijfer van de consumptieprijzen van de maand gedurende welke het vonnis of het arrest dat de echtscheiding uitspreekt, kracht van gewijsde heeft verkregen, tenzij de rechtbank er anders over beslist. Om de twaalf maanden wordt het bedrag van de uitkering van rechtswege aangepast in verhouding tot de verhoging of de verlaging van het indexcijfer van de consumptieprijzen van de overeenstemmende maand.

Deze wijzigingen worden op de uitkeringen toegepast vanaf de vervalddag die volgt op de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van het in aanmerking te nemen nieuwe indexcijfer.

De rechtbank kan nochtans in bepaalde omstandigheden een ander systeem van aanpassing van de uitkering aan de kosten van levensonderhoud toepassen.

§ 3. Indien de uitkering, ingevolge omstandigheden onafhankelijk van de wil van de uitkeringsgerechtigde, in ruime mate ontoereikend is geworden om de in § 1 bedoelde toestand te waarborgen, kan de rechtbank de uitkering verhogen.

⁸ Art. 9, A: vervanging.

Si, par suite d'une modification sensible de la situation du bénéficiaire, le montant de la pension ne se justifie plus, le tribunal peut réduire ou supprimer la pension.

Ceci vaut également en cas de modification sensible de la situation du débiteur de la pension par suite de circonstances indépendantes de sa volonté.

§ 4. En aucun cas, le montant de la pension ne peut excéder le tiers des revenus de l'époux débiteur de la pension.

§ 5. La pension peut à tout moment être remplacée par un capital, de l'accord des parties, homologué par le tribunal. A la demande de l'époux débiteur de la pension, le tribunal peut également accorder, à tout moment, la capitalisation.

§ 6. La pension n'est plus due au décès de l'époux débiteur, mais le créancier peut demander des aliments à charge de la succession, et ce aux conditions prévues à l'article 205, §§ 2, 3, 4 et 5, du Code civil.

Art. 306

Pour l'application des articles 299, 300 et 301, l'époux qui obtient le divorce sur base du 1er alinéa de l'article 232, est considéré comme l'époux contre qui le divorce est prononcé; le tribunal pourra en décider autrement si l'époux demandeur apporte la preuve que la séparation de fait est imputable aux fautes et manquements de l'autre époux.

Art. 307

Lorsque le divorce est admis sur base du second alinéa de l'article 232, chacun des époux conservera le bénéfice des institutions contractuelles faites à son profit par son conjoint. Le tribunal pourra accorder à l'un des époux à charge de l'autre une pension alimentaire soumise aux règles déterminées à l'article suivant.

Si, par suite d'une modification sensible de la situation du bénéficiaire, le montant de la pension ne se justifie plus, le tribunal peut réduire ou supprimer la pension.

Ceci vaut également en cas de modification sensible de la situation du débiteur de la pension par suite de circonstances indépendantes de sa volonté.

§ 4. (...).⁹

§ 5. La pension peut à tout moment être remplacée par un capital, de l'accord des parties, homologué par le tribunal. A la demande de l'époux débiteur de la pension, le tribunal peut également accorder, à tout moment, la capitalisation.

§ 6. La pension est accordée pour une durée déterminée ou jusqu'au décès de l'un des deux conjoints.

Pour déterminer cette durée, le juge tient compte des circonstances de fait.

L'époux créancier peut demander des aliments à charge de la succession, et ce aux conditions prévues à l'article 205bis, §§ 2 à 5.¹⁰

Art. 306

Aucune pension prévue en application des articles 299 et 301 ne peut être accordée à l'époux auquel le divorce est manifestement imputable.¹¹

Art. 307

(...).¹²

⁹ Art. 9, B: abrogation.

¹⁰ Art. 9, C: remplacement.

¹¹ Art. 10: remplacement.

¹² Art. 11: abrogation.

Indien de toestand van de uitkeringsgerechtigde een ingrijpende wijziging heeft ondergaan zodat het bedrag van de uitkering niet meer verantwoord is, kan de rechtbank de uitkering verminderen of opheffen.

Dit geldt eveneens bij ingrijpende wijziging van de toestand van de uitkeringsplichtige ingevolge omstandigheden onafhankelijk van zijn wil.

§ 4. Het bedrag van de uitkering mag in geen geval hoger zijn dan een derde van de inkomsten van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

§ 5. De uitkering kan te allen tijde door een kapitaal worden vervangen op grond van een overeenkomst tussen de partijen gehomologeerd door de rechtbank. De rechtbank kan ook de kapitalisatie te allen tijde toekennen op aanvraag van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

§ 6. De uitkering is niet meer verschuldigd bij het overlijden van de tot uitkering gehouden echtgenoot, maar de echtgenoot aan wie de uitkering toekwam mag levensonderhoud vorderen ten bezware van de nalatenschap, dit volgens de voorwaarden voorzien in artikel 205, §§ 2, 3, 4 en 5 van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 306

Voor de toepassing van de artikelen 299, 300 en 301, wordt de echtgenoot die de echtscheiding verkrijgt op grond van artikel 232, eerste lid, geacht de echtgenoot te zijn tegen wie de echtscheiding is uitgesproken; de rechtbank kan er anders over beslissen indien de eisende echtgenoot het bewijs levert dat de feitelijke scheiding te wijten is aan de fouten en tekortkomingen van de andere echtgenoot.

Art. 307

Wanneer de echtscheiding wordt toegestaan op grond van artikel 232, tweede lid, behoudt elke echtgenoot de voordelen van de contractuele erfstellingen te zijnen behoeve gedaan door de andere echtgenoot. De rechtbank kan aan een van de echtgenoten ten laste van de ander, een uitkering tot levensonderhoud verlenen die onderworpen is aan de regels bepaald in het volgende artikel.

Indien de toestand van de uitkeringsgerechtigde een ingrijpende wijziging heeft ondergaan zodat het bedrag van de uitkering niet meer verantwoord is, kan de rechtbank de uitkering verminderen of opheffen.

Dit geldt eveneens bij ingrijpende wijziging van de toestand van de uitkeringsplichtige ingevolge omstandigheden onafhankelijk van zijn wil.

§ 4. (...) ⁹

§ 5. De uitkering kan te allen tijde door een kapitaal worden vervangen op grond van een overeenkomst tussen de partijen gehomologeerd door de rechtbank. De rechtbank kan ook de kapitalisatie te allen tijde toekennen op aanvraag van de tot uitkering gehouden echtgenoot.

§ 6. De uitkering wordt toegekend voor een bepaalde duur of tot aan het overlijden van één van beide echtgenoten.

De rechter houdt bij het bepalen van de duur rekening met de feitelijke omstandigheden.

De echtgenoot aan wie de uitkering toekwam mag levensonderhoud vorderen ten bezware van de nalatenschap, dit volgens de voorwaarden bedoeld in artikel 205 *bis*, § 2 tot 5.¹⁰

Art. 306

Geen uitkering met toepassing van de artikelen 299 en 301 kan worden toegekend aan de echtgenoot die manifest schuld heeft aan de echtscheiding.¹¹

Art. 307

(...).¹²

⁹ Art. 9, B: opheffing.

¹⁰ Art. 9, C: vervanging.

¹¹ Art. 10: vervanging.

¹² Art. 11: opheffing.

Art. 307*bis*

La pension alimentaire accordée en vertu des articles 306 et 307 pourra excéder le tiers des revenus du débiteur et être adaptée ou supprimée selon les modifications des besoins et des ressources des parties. La succession du débiteur prédécédé sans laisser d'enfants de son mariage avec le survivant, doit des aliments à ce dernier selon les règles de l'article 205.

Art. 311*bis*

Les articles 299, 300 et 302, sont applicables à la séparation de corps pour cause déterminée.

L'article 304 est applicable à la séparation de corps, tant pour cause déterminée que par consentement mutuel.

10 octobre 1967

CODE JUDICIAIRE

Art. 628

Est seul compétent pour connaître de la demande :

1° le juge de la dernière résidence conjugale ou du domicile du défendeur, lorsqu'il s'agit d'une demande en divorce ou de séparation de corps pour cause déterminée ou d'une demande de conversion de la séparation de corps en divorce :

2° le juge de la dernière résidence conjugale, lorsqu'il s'agit d'une demande prévue aux articles 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 et 1469 du Code civil;

3° le juge de la résidence, ou à défaut, du domicile de la personne à protéger, lorsqu'il s'agit d'une demande prévue aux articles 488*bis*, a) à k), du Code civil.

Art. 307*bis*

(...).¹³

Art. 311*bis*

Les articles 299, (...) ¹⁴ et 302, sont applicables à la séparation de corps **pour cause de désunion irrémédiable des époux**¹⁵.

L'article 304 est applicable à la séparation de corps, tant **pour cause de désunion irrémédiable des époux**¹⁶ que par consentement mutuel.

10 octobre 1967

CODE JUDICIAIRE

Art. 628

Est seul compétent pour connaître de la demande :

1° le juge de la dernière résidence conjugale ou du domicile du défendeur, lorsqu'il s'agit d'une demande en divorce ou de séparation de corps **pour cause de désunion irremediable des epoux**¹⁷ ou d'une demande de conversion de la séparation de corps en divorce :

2° le juge de la dernière résidence conjugale, lorsqu'il s'agit d'une demande prévue aux articles 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 et 1469 du Code civil;

3° le juge de la résidence, ou à défaut, du domicile de la personne à protéger, lorsqu'il s'agit d'une demande prévue aux articles 488*bis*, a) à k), du Code civil.

¹³ Art. 11. abrogation.

¹⁴ Art. 12, A: suppression.

¹⁵ Art. 12, B: remplacement.

¹⁶ Art. 12, B: remplacement.

¹⁷ Art. 14: remplacement.

Art. 307*bis*

De uitkering tot levensonderhoud krachtens de artikelen 306 en 307 mag een derde gedeelte van de inkomsten van de schuldenaar te boven gaan en worden aangepast of afgeschaft al naar de wijzigingen in de behoeften en de bestaansmiddelen van partijen. De nalatenschap van de schuldenaar, vooroverleden zonder kinderen uit zijn huwelijk met de overlevende achter te laten, is aan de laatstgenoemde levensonderhoud verschuldigd volgens de regels van artikel 205.

Art. 311*bis*

De artikelen 299, 300 en 302 zijn mede van toepassing op de scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten.

Artikel 304 is van toepassing op de scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten zowel als op die door onderlinge toestemming.

10 oktober 1967

GERECHTELIJK WETBOEK

Art. 628

Tot kennisneming van de vordering is alleen bevoegd :

1° de rechter van de plaats van de laatste echtelijke verblijfplaats of van de woonplaats van de verweerder, wanneer het gaat om een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten of een vordering tot omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding;

2° de rechter van de laatste echtelijke verblijfplaats, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in de artikelen 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 en 1469 van het Burgerlijk Wetboek;

3° de rechter van de verblijfplaats of, bij gebreke daarvan, van de woonplaats van de te beschermen persoon, wanneer het een verzoek betreft bedoeld in de artikelen 488*bis*, a) tot k), van het Burgerlijk Wetboek.

Art. 307*bis*

(...).¹³

Art. 311*bis*

De artikelen 299 (...) ¹⁴ en 302 zijn mede van toepassing op de scheiding van tafel en bed op grond **van een onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**.¹⁵

Artikel 304 is van toepassing op de scheiding van tafel en bed op grond **van een onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**¹⁶ zowel als op die door onderlinge toestemming.

10 oktober 1967

GERECHTELIJK WETBOEK

Art. 628

Tot kennisneming van de vordering is alleen bevoegd :

1° de rechter van de plaats van de laatste echtelijke verblijfplaats of van de woonplaats van de verweerder, wanneer het gaat om een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed **op grond van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**¹⁷ of een vordering tot omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding;

2° de rechter van de laatste echtelijke verblijfplaats, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in de artikelen 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 en 1469 van het Burgerlijk Wetboek;

3° de rechter van de verblijfplaats of, bij gebreke daarvan, van de woonplaats van de te beschermen persoon, wanneer het een verzoek betreft bedoeld in de artikelen 488*bis*, a) tot k), van het Burgerlijk Wetboek.

¹³ Art. 11: opheffing.

¹⁴ Art. 12, A: schrapping.

¹⁵ Art. 12, B: vervanging.

¹⁶ Art. 12, B: vervanging.

¹⁷ Art. 14: vervanging.

4° le juge du domicile du notaire, lorsqu'il s'agit d'une demande de taxation d'émoluments;

5° le juge du siège social de la société mutualiste ou de l'association sans but lucratif dont la dissolution est demandée;

6° le juge du siège de l'établissement d'utilité publique, lorsqu'il s'agit d'une demande de révocation d'administrateurs;

7° le juge du domicile de l'opposant, en matière de dépossession involontaire de titres au porteur, ou, lorsque l'opposant n'a pas son domicile en Belgique, le juge du siège social de l'établissement débiteur;

8° le juge du domicile du consommateur lorsqu'il s'agit d'une demande relative à un contrat de crédit régi par la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation, y compris les demandes d'octroi de facilités de paiement et les demandes relatives au cautionnement de contrats de crédit;

9° le juge de la résidence principale de l'enfant, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 11*bis* du Code de la nationalité belge, ou de la résidence principale du déclarant, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 12*bis* ou de déclarations fondées sur les articles 15 à 17, 24, 26 et 28 du même Code ou de la résidence principale de celui qui fait suppléer à l'absence d'un acte de naissance par un acte de notoriété délivré sur la base de l'article 5 du même Code.

10° le juge du domicile du preneur d'assurance, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de contrat d'assurance, quel que soit l'objet du contrat, sans préjudice des dispositions qui règlent les assurances maritimes et de celles qui ont trait à la réparation des dommages résultant des accidents du travail;

11° le juge dans le ressort duquel se trouve le port d'attache du navire ou du bâtiment, lorsqu'il s'agit de demandes relatives à la réparation des accidents de travail survenus aux gens de mer ou aux ayants droit;

4° le juge du domicile du notaire, lorsqu'il s'agit d'une demande de taxation d'émoluments;

5° le juge du siège social de la société mutualiste ou de l'association sans but lucratif dont la dissolution est demandée;

6° le juge du siège de l'établissement d'utilité publique, lorsqu'il s'agit d'une demande de révocation d'administrateurs;

7° le juge du domicile de l'opposant, en matière de dépossession involontaire de titres au porteur, ou, lorsque l'opposant n'a pas son domicile en Belgique, le juge du siège social de l'établissement débiteur;

8° le juge du domicile du consommateur lorsqu'il s'agit d'une demande relative à un contrat de crédit régi par la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation, y compris les demandes d'octroi de facilités de paiement et les demandes relatives au cautionnement de contrats de crédit;

9° le juge de la résidence principale de l'enfant, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 11*bis* du Code de la nationalité belge, ou de la résidence principale du déclarant, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 12*bis* ou de déclarations fondées sur les articles 15 à 17, 24, 26 et 28 du même Code ou de la résidence principale de celui qui fait suppléer à l'absence d'un acte de naissance par un acte de notoriété délivré sur la base de l'article 5 du même Code.

10° le juge du domicile du preneur d'assurance, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de contrat d'assurance, quel que soit l'objet du contrat, sans préjudice des dispositions qui règlent les assurances maritimes et de celles qui ont trait à la réparation des dommages résultant des accidents du travail;

11° le juge dans le ressort duquel se trouve le port d'attache du navire ou du bâtiment, lorsqu'il s'agit de demandes relatives à la réparation des accidents de travail survenus aux gens de mer ou aux ayants droit;

4° de rechter van de woonplaats van de notaris, wanneer het gaat om een vordering tot begroting van notaris-kosten;

5° de rechter van de maatschappelijke zetel van de mutualiteitsvereniging of van de vereniging zonder winstoogmerk waarvan de ontbinding wordt geëist;

6° de rechter van de zetel van de instelling van openbaar nut, wanneer het gaat om een vordering tot afzetting van beheerders;

7° de rechter van de woonplaats van de opposant, inzake het onopzettelijk verlies van het bezit van effecten aan toonder, of, wanneer de opposant geen woonplaats heeft in België, de rechter van de maatschappelijke zetel van de schuldplichtige instelling;

8° de rechter van de woonplaats van de consument, wanneer het gaat om een vordering betreffende een kredietovereenkomst geregeld bij de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet met inbegrip van de verzoeken tot het toestaan van betalingsfaciliteiten en de verzoeken inzake borgtocht bij kredietovereenkomsten.

9° de rechter van de plaats waar het kind zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 11*bis* van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, of van de plaats waar degene die de verklaring aflegt zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 12*bis* of om verklaringen op grond van de artikelen 15 tot 17, 24, 25, 26 en 28 van hetzelfde Wetboek of van de hoofdverblijfplaats van degene die op grond van artikel 5 van hetzelfde Wetboek zich een akte van bekendheid laat verschaffen ter vervanging van een akte van geboorte.

10° de rechter van de woonplaats van de verzekeringnemer, wanneer het gaat om geschillen over een verzekeringscontract, ongeacht het voorwerp van het contract, onverminderd de bepalingen tot regeling van de zeeverzekering en die welke betrekking hebben op de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen;

11° de rechter in wiens rechtsgebied de thuishaven ligt van het schip of vaartuig, wanneer het gaat om vorderingen betreffende de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen van zeelieden of rechthebbenden;

4° de rechter van de woonplaats van de notaris, wanneer het gaat om een vordering tot begroting van notaris-kosten;

5° de rechter van de maatschappelijke zetel van de mutualiteitsvereniging of van de vereniging zonder winstoogmerk waarvan de ontbinding wordt geëist;

6° de rechter van de zetel van de instelling van openbaar nut, wanneer het gaat om een vordering tot afzetting van beheerders;

7° de rechter van de woonplaats van de opposant, inzake het onopzettelijk verlies van het bezit van effecten aan toonder, of, wanneer de opposant geen woonplaats heeft in België, de rechter van de maatschappelijke zetel van de schuldplichtige instelling;

8° de rechter van de woonplaats van de consument, wanneer het gaat om een vordering betreffende een kredietovereenkomst geregeld bij de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet met inbegrip van de verzoeken tot het toestaan van betalingsfaciliteiten en de verzoeken inzake borgtocht bij kredietovereenkomsten.

9° de rechter van de plaats waar het kind zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 11*bis* van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, of van de plaats waar degene die de verklaring aflegt zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 12*bis* of om verklaringen op grond van de artikelen 15 tot 17, 24, 25, 26 en 28 van hetzelfde Wetboek of van de hoofdverblijfplaats van degene die op grond van artikel 5 van hetzelfde Wetboek zich een akte van bekendheid laat verschaffen ter vervanging van een akte van geboorte.

10° de rechter van de woonplaats van de verzekeringnemer, wanneer het gaat om geschillen over een verzekeringscontract, ongeacht het voorwerp van het contract, onverminderd de bepalingen tot regeling van de zeeverzekering en die welke betrekking hebben op de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen;

11° de rechter in wiens rechtsgebied de thuishaven ligt van het schip of vaartuig, wanneer het gaat om vorderingen betreffende de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen van zeelieden of rechthebbenden;

12° le juge du domicile de l'acheteur, lorsqu'il s'agit de contestations relatives à une vente de semences, d'engrais et de substances destinées à la fourniture des animaux pourvu que l'acheteur n'ait pas fait acte de commerce;

13° le juge du siège social ou du principal établissement de la société, lorsqu'il s'agit de contestations visées à l'article 574,1°, et, même après la dissolution de la société lorsqu'il s'agit du partage des obligations qui en résultent, pour autant que l'action soit intentée dans les deux ans du partage;

14° le juge du domicile de l'assujetti, de l'assuré ou de l'ayant droit, lorsqu'il s'agit des contestations prévues aux articles 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11° et 12°, 581, 582, 1° et 2°, et des contestations relatives à l'application aux travailleurs indépendants de sanctions administratives prévues à l'article 583, et le juge du domicile du bénéficiaire des indemnités, lorsqu'il s'agit des contestations prévues à l'article 579.

Si l'assujetti, l'assuré ou l'ayant droit n'a pas ou n'a plus de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par sa dernière résidence ou son dernier domicile en Belgique. Si l'assujetti ou l'assuré n'a pas eu de résidence ou de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par le lieu de la dernière occupation en Belgique.

A l'égard des mandataires de sociétés, de groupements européens d'intérêt économique ou de groupements d'intérêts économique qui résident exclusivement ou principalement à l'étranger, la compétence territoriale est déterminée par le lieu où est établi le principal établissement de la société ou du groupement en Belgique;

15° le juge du siège de l'exploitation du preneur si le siège de l'exploitation se trouve en Belgique, le juge de la situation du bien loué si le siège de l'exploitation se trouve à l'étranger, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de bail à ferme;

16° le juge du siège ou du principal établissement du groupement, lorsqu'il s'agit de contestations entre membres d'un groupement européen d'intérêt économique ou d'un groupement d'intérêt économique, entre gérants, entre gérant(s) et membres, entre liquidateurs,

12° le juge du domicile de l'acheteur, lorsqu'il s'agit de contestations relatives à une vente de semences, d'engrais et de substances destinées à la fourniture des animaux pourvu que l'acheteur n'ait pas fait acte de commerce;

13° le juge du siège social ou du principal établissement de la société, lorsqu'il s'agit de contestations visées à l'article 574,1°, et, même après la dissolution de la société lorsqu'il s'agit du partage des obligations qui en résultent, pour autant que l'action soit intentée dans les deux ans du partage;

14° le juge du domicile de l'assujetti, de l'assuré ou de l'ayant droit, lorsqu'il s'agit des contestations prévues aux articles 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11° et 12°, 581, 582, 1° et 2°, et des contestations relatives à l'application aux travailleurs indépendants de sanctions administratives prévues à l'article 583, et le juge du domicile du bénéficiaire des indemnités, lorsqu'il s'agit des contestations prévues à l'article 579.

Si l'assujetti, l'assuré ou l'ayant droit n'a pas ou n'a plus de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par sa dernière résidence ou son dernier domicile en Belgique. Si l'assujetti ou l'assuré n'a pas eu de résidence ou de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par le lieu de la dernière occupation en Belgique.

A l'égard des mandataires de sociétés, de groupements européens d'intérêt économique ou de groupements d'intérêts économique qui résident exclusivement ou principalement à l'étranger, la compétence territoriale est déterminée par le lieu où est établi le principal établissement de la société ou du groupement en Belgique;

15° le juge du siège de l'exploitation du preneur si le siège de l'exploitation se trouve en Belgique, le juge de la situation du bien loué si le siège de l'exploitation se trouve à l'étranger, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de bail à ferme;

16° le juge du siège ou du principal établissement du groupement, lorsqu'il s'agit de contestations entre membres d'un groupement européen d'intérêt économique ou d'un groupement d'intérêt économique, entre gérants, entre gérant(s) et membres, entre liquidateurs,

12° de rechter van de woonplaats van de koper, wanneer het gaat om geschillen betreffende verkoop van zaden, meststoffen en veevoeder, indien de koper geen daad van koophandel heeft gesteld;

13° de rechter van de maatschappelijke zetel of van de hoofdplaats van vestiging van de vennootschap, wanneer het gaat om geschillen bedoeld in artikel 574, 1°, en, zelfs na de ontbinding van de vennootschap, wanneer het gaat om de verdeling van de daaruit ontstane verbintenissen voor zover de rechtsvordering wordt ingesteld binnen twee jaar na de verdeling;

14° de rechter van de woonplaats van de verzekeringsplichtige, de verzekerde of van de rechthebbende, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in de artikelen 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11° en 12°, 581, 582, 1° en 2°, en voor de betwistingen betreffende de toepassing op de zelfstandigen van de administratieve sancties bedoeld in artikel 583 en de rechter van de woonplaats van de uitkeringsgerechtigde, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in artikel 579.

Indien de verzekeringsplichtige, de verzekerde of de rechthebbende in België geen woonplaats heeft of er geen meer heeft, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door zijn laatste verblijfplaats of zijn laatste woonplaats in België. Indien de verzekeringsplichtige of de verzekerde in België geen verblijfplaats of geen woonplaats heeft gehad, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats van zijn laatste tewerkstelling in België.

Ten aanzien van de lasthebbers van vennootschappen, Europese economische samenwerkingsverbanden of economische samenwerkingsverbanden die uitsluitend of hoofdzakelijk in het buitenland verblijven, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats waar de vennootschap of het samenwerkingsverband in België zijn hoofdvestiging heeft;

15° de rechter van de plaats van de bedrijfszetel van de huurder als de bedrijfszetel zich in België bevindt, de rechter van de plaats waar het gepachte goed gelegen is als de bedrijfszetel zich in het buitenland bevindt, wanneer het gaat om betwistingen inzake pacht;

16° de rechter van de zetel of de hoofdvestiging van het samenwerkingsverband, als het gaat om betwistingen tussen leden van een Europees economisch samenwerkingsverband of van een economisch samenwerkingsverband, tussen zaakvoerders, tussen

12° de rechter van de woonplaats van de koper, wanneer het gaat om geschillen betreffende verkoop van zaden, meststoffen en veevoeder, indien de koper geen daad van koophandel heeft gesteld;

13° de rechter van de maatschappelijke zetel of van de hoofdplaats van vestiging van de vennootschap, wanneer het gaat om geschillen bedoeld in artikel 574, 1°, en, zelfs na de ontbinding van de vennootschap, wanneer het gaat om de verdeling van de daaruit ontstane verbintenissen voor zover de rechtsvordering wordt ingesteld binnen twee jaar na de verdeling;

14° de rechter van de woonplaats van de verzekeringsplichtige, de verzekerde of van de rechthebbende, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in de artikelen 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11° en 12°, 581, 582, 1° en 2°, en voor de betwistingen betreffende de toepassing op de zelfstandigen van de administratieve sancties bedoeld in artikel 583 en de rechter van de woonplaats van de uitkeringsgerechtigde, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in artikel 579.

Indien de verzekeringsplichtige, de verzekerde of de rechthebbende in België geen woonplaats heeft of er geen meer heeft, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door zijn laatste verblijfplaats of zijn laatste woonplaats in België. Indien de verzekeringsplichtige of de verzekerde in België geen verblijfplaats of geen woonplaats heeft gehad, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats van zijn laatste tewerkstelling in België.

Ten aanzien van de lasthebbers van vennootschappen, Europese economische samenwerkingsverbanden of economische samenwerkingsverbanden die uitsluitend of hoofdzakelijk in het buitenland verblijven, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats waar de vennootschap of het samenwerkingsverband in België zijn hoofdvestiging heeft;

15° de rechter van de plaats van de bedrijfszetel van de huurder als de bedrijfszetel zich in België bevindt, de rechter van de plaats waar het gepachte goed gelegen is als de bedrijfszetel zich in het buitenland bevindt, wanneer het gaat om betwistingen inzake pacht;

16° de rechter van de zetel of de hoofdvestiging van het samenwerkingsverband, als het gaat om betwistingen tussen leden van een Europees economisch samenwerkingsverband of van een economisch samenwerkingsverband, tussen zaakvoerders, tussen

entre liquidateurs et membres ou entre membres, gérants et liquidateurs ainsi que de toute demande en dissolution d'un groupement.

17° le juge du domicile du débiteur, au moment de l'introduction de la demande, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1675/2.

18° le juge de la dernière résidence commune des cohabitants légaux, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1479 du Code civil.

19° le juge du domicile du créancier d'aliments lorsqu'il s'agit d'une demande d'intervention visée par la loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances.

Section 1re. Divorce pour cause déterminée

(...)

Art. 1269

Le dispositif des jugements ou arrêts prononçant le divorce énonce l'identité complète des parties, ainsi que les lieu et date de la célébration de leur mariage.

En cas d'application de l'article 232 du Code civil, il est fait mention du moment où la séparation de fait a pris cours.

Art. 1270bis

Lorsque la demande en divorce est formée pour cause de séparation de fait, conformément à l'article 232 du Code civil, la preuve que les époux vivent séparés depuis plus de deux ans peut être fournie par toutes voies de droit, à l'exclusion du serment.

entre liquidateurs et membres ou entre membres, gérants et liquidateurs ainsi que de toute demande en dissolution d'un groupement.

17° le juge du domicile du débiteur, au moment de l'introduction de la demande, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1675/2.

18° le juge de la dernière résidence commune des cohabitants légaux, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1479 du Code civil.

19° le juge du domicile du créancier d'aliments lorsqu'il s'agit d'une demande d'intervention visée par la loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances.

Section 1re. Divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux.¹⁸

(...)

Art. 1269

Le dispositif des jugements ou arrêts prononçant le divorce énonce l'identité complète des parties, ainsi que les lieu et date de la célébration de leur mariage.

En cas d'application **de l'article 231, 2° et 3°¹⁹** du Code civil, il est fait mention du moment où la séparation de fait a pris cours.

Art. 1270bis

Lorsque la demande en divorce est formée pour cause de séparation de fait, conformément **à l'article 231, 2° et 3°²⁰**, du Code civil, la preuve que les époux vivent séparés depuis plus de deux ans peut être fournie par toutes voies de droit, à l'exclusion du serment.

¹⁸ Art. 15: remplacement.

¹⁹ Art. 16: remplacement.

²⁰ Art. 17: remplacement.

zaakvoerder(s) en leden, tussen vereffenaars, tussen vereffenaars en leden, of tussen leden, zaakvoerder(s) en vereffenaars, alsook van elke vordering tot ontbinding van een samenwerkingsverband.

17° de rechter van de woonplaats van de schuldeaar, op het ogenblik waarop de vordering wordt ingediend, wanneer het een vordering betreft bedoeld in artikel 1675/2.

18° de rechter van de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats van de wettelijk samenwonenden, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek.

19° de rechter van de woonplaats van de onderhoudsgerechtigde wanneer het gaat om een aanvraag tot tegemoetkoming bedoeld in de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën.

Afdeling I. Echtscheiding op grond van bepaalde feiten

(...)

Art. 1269

Het beschikkend gedeelte van de vonnissen of arresten waarbij echtscheiding wordt uitgesproken, vermeldt de volledige identiteit van de partijen alsmede de plaats en de datum van de voltrekking van hun huwelijk.

Ingeval artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek toepassing heeft gevonden, wordt melding gemaakt van het tijdstip waarop de feitelijke scheiding een aanvang heeft genomen.

Art. 1270bis

Wanneer de vordering tot echtscheiding wordt ingesteld op grond van feitelijke scheiding, overeenkomstig artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, mag het bewijs dat de echtgenoten meer dan twee jaar gescheiden leven, geleverd worden door alle rechtsmiddelen, met uitsluiting van de eed.

zaakvoerder(s) en leden, tussen vereffenaars, tussen vereffenaars en leden, of tussen leden, zaakvoerder(s) en vereffenaars, alsook van elke vordering tot ontbinding van een samenwerkingsverband.

17° de rechter van de woonplaats van de schuldeaar, op het ogenblik waarop de vordering wordt ingediend, wanneer het een vordering betreft bedoeld in artikel 1675/2.

18° de rechter van de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats van de wettelijk samenwonenden, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek.

19° de rechter van de woonplaats van de onderhoudsgerechtigde wanneer het gaat om een aanvraag tot tegemoetkoming bedoeld in de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën.

Afdeling I. Echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk¹⁸

(...)

Art. 1269

Het beschikkend gedeelte van de vonnissen of arresten waarbij echtscheiding wordt uitgesproken, vermeldt de volledige identiteit van de partijen alsmede de plaats en de datum van de voltrekking van hun huwelijk.

Ingeval **artikel 231, 2° en 3°¹⁹** van het Burgerlijk Wetboek toepassing heeft gevonden, wordt melding gemaakt van het tijdstip waarop de feitelijke scheiding een aanvang heeft genomen.

Art. 1270bis

Wanneer de vordering tot echtscheiding wordt ingesteld op grond van feitelijke scheiding, **overeenkomstig artikel 231, 2° en 3°, van het Burgerlijk Wetboek²⁰**, mag het bewijs dat de echtgenoten meer dan twee jaar gescheiden leven, geleverd worden door alle rechtsmiddelen, met uitsluiting van de eed.

¹⁸ Art. 15: vervanging.

¹⁹ Art. 16: vervanging.

²⁰ Art. 17: vervanging.

Art. 1275

§ 1er. Tout exploit de signification d'un jugement ou arrêt prononçant le divorce pour cause déterminée est communiqué immédiatement en copie au greffier.

§ 2. Lorsque le jugement ou l'arrêt ayant prononcé le divorce, a acquis force de chose jugée, un extrait comprenant le dispositif du jugement ou de l'arrêt et la mention du jour où celui-ci acquis force de chose jugée est, dans le mois, adressé par le greffier sous pli recommandé avec accusé de réception à l'officier de l'état civil du lieu où le mariage a été célébré ou lorsque le mariage n'a pas été célébré en Belgique, à l'officier de l'état civil de Bruxelles.

L'accusé de réception est déposé par le greffier aux parties.

Dans le mois de la notification à l'officier de l'état civil, celui-ci transcrit le dispositif sur ses registres; mention en est faite en marge de l'acte de mariage s'il a été dressé ou transcrit en Belgique.

Après avoir effectué la transcription, l'officier de l'état civil en avise sans tarder le procureur du Roi près le tribunal qui a statué sur la demande.

Art. 1286bis

Par dérogation aux dispositions de l'article 1017 du présent Code, le juge peut, en cas de divorce prononcé sur base de l'article 232 du Code civil, condamner la partie demanderesse aux dépens.

Art. 1305

Dans les cas où les époux peuvent demander le divorce pour cause déterminée, ils peuvent pareillement former demande en séparation de corps.

Dans les cas où ils peuvent divorcer par consentement mutuel, ils peuvent pareillement recourir à la séparation de corps.

Art. 1275

§ 1er. Tout exploit de signification d'un jugement ou arrêt prononçant **le divorce pour cause de désunion irrémédiable des époux**²¹ est communiqué immédiatement en copie au greffier.

§ 2. Lorsque le jugement ou l'arrêt ayant prononcé le divorce, a acquis force de chose jugée, un extrait comprenant le dispositif du jugement ou de l'arrêt et la mention du jour où celui-ci acquis force de chose jugée est, dans le mois, adressé par le greffier sous pli recommandé avec accusé de réception à l'officier de l'état civil du lieu où le mariage a été célébré ou lorsque le mariage n'a pas été célébré en Belgique, à l'officier de l'état civil de Bruxelles.

L'accusé de réception est déposé par le greffier aux parties.

Dans le mois de la notification à l'officier de l'état civil, celui-ci transcrit le dispositif sur ses registres; mention en est faite en marge de l'acte de mariage s'il a été dressé ou transcrit en Belgique.

Après avoir effectué la transcription, l'officier de l'état civil en avise sans tarder le procureur du Roi près le tribunal qui a statué sur la demande.

Art. 1286bis

Par dérogation aux dispositions de l'article 1017 du présent Code, le juge peut, en cas de divorce prononcé sur base **de l'article 231, 2° et 3°, 22** du Code civil, condamner la partie demanderesse aux dépens.

Art. 1305

Dans les cas où les époux peuvent demander le divorce pour **cause de désunion irrémédiable des époux**²³, ils peuvent pareillement former demande en séparation de corps.

Dans les cas où ils peuvent divorcer par consentement mutuel, ils peuvent pareillement recourir à la séparation de corps.

²¹ Art. 18: remplacement.

²² Art. 19: remplacement.

²³ Art. 20: remplacement.

Art. 1275

§ 1. Elk exploit van betekening van een vonnis of arrest waarbij de echtscheiding op grond van bepaalde feiten is uitgesproken, wordt onmiddellijk in afschrift medegedeeld aan de griffier.

§ 2. Wanneer het vonnis of het arrest waarbij de echtscheiding is uitgesproken in kracht van gewijsde is gegaan, stuurt de griffier, binnen een maand, een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte en de vermelding van de dag van het in kracht van gewijsde treden van het vonnis of het arrest bij aangetekende zending met ontvangstbewijs aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is of, wanneer het huwelijk niet in België voltrokken is, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van Brussel.

Het ontvangstbewijs wordt door de griffier aangezegd aan de partijen.

Binnen een maand na de kennisgeving aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, schrijft deze het beschikkende gedeelte over in zijn registers; er wordt melding van gemaakt op de kant van de akte van huwelijk, indien deze in België is opgemaakt of overgeschreven.

Na de overschrijving geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijld daarvan kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank die op de vordering heeft beslist.

Art. 1286bis

In afwijking van artikel 1017 van dit Wetboek kan de rechter, in geval van echtscheiding uitgesproken op grond van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, de eisende partij in de kosten verwijzen.

Art. 1305

In de gevallen waarin de echtgenoten echtscheiding op grond van bepaalde feiten kunnen vorderen, staat het hun eveneens vrij een vordering tot scheiding van tafel en bed in te stellen.

In de gevallen waarin zij uit de echt kunnen scheiden door onderlinge toestemming, staat het hun eveneens vrij tot scheiding van tafel en bed over te gaan.

Art. 1275

§ 1. Elk exploit van betekening van een vonnis of arrest waarbij **de echtscheiding op grond van de onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**²¹ is uitgesproken, wordt onmiddellijk in afschrift medegedeeld aan de griffier.

§ 2. Wanneer het vonnis of het arrest waarbij de echtscheiding is uitgesproken in kracht van gewijsde is gegaan, stuurt de griffier, binnen een maand, een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte en de vermelding van de dag van het in kracht van gewijsde treden van het vonnis of het arrest bij aangetekende zending met ontvangstbewijs aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is of, wanneer het huwelijk niet in België voltrokken is, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van Brussel.

Het ontvangstbewijs wordt door de griffier aangezegd aan de partijen.

Binnen een maand na de kennisgeving aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, schrijft deze het beschikkende gedeelte over in zijn registers; er wordt melding van gemaakt op de kant van de akte van huwelijk, indien deze in België is opgemaakt of overgeschreven.

Na de overschrijving geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijld daarvan kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank die op de vordering heeft beslist.

Art. 1286bis

In afwijking van artikel 1017 van dit Wetboek kan de rechter, in geval van echtscheiding uitgesproken op grond van **artikel 231, 2° en 3°**²², van het Burgerlijk Wetboek, de eisende partij in de kosten verwijzen.

Art. 1305

In de gevallen waarin de echtgenoten echtscheiding **op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**²³ kunnen vorderen, staat het hun eveneens vrij een vordering tot scheiding van tafel en bed in te stellen.

In de gevallen waarin zij uit de echt kunnen scheiden door onderlinge toestemming, staat het hun eveneens vrij tot scheiding van tafel en bed over te gaan.

²¹ Art. 18: vervanging.

²² Art. 19: vervanging.

²³ Art. 20: vervanging.

Art. 1306

Les articles 1254 à 1264, 1268 à 1270 et 1274 à 1286 sont applicables à la demande en séparation de corps pour cause déterminée.

La séparation de corps par consentement mutuel est soumise aux règles énoncées à la section II du présent chapitre.

Art. 1309

Lorsque la séparation de corps pour cause déterminée a duré deux ans depuis la transcription du dispositif du jugement ou de l'arrêt prononçant la séparation, chacun des époux a la faculté de demander le divorce au tribunal, qui pourra le prononcer, compte tenu de toutes les circonstances.

La demande est intentée, instruite et jugée de la même manière que toute autre action civile, (...). Les articles 1261 à 1264, 1268 à 1270, 1274 à 1276, (...) et 1278, alinéa premier, sont applicables.

Art. 1306

Les articles 1254 à 1264, 1268 à 1270 et 1274 à 1286 sont applicables à la demande en séparation de corps **pour cause de désunion irrémédiable des époux**.²⁴

La séparation de corps par consentement mutuel est soumise aux règles énoncées à la section II du présent chapitre.

Art. 1309

Lorsque la séparation de corps **pour cause de désunion irrémédiable des époux**²⁵ a duré deux ans depuis la transcription du dispositif du jugement ou de l'arrêt prononçant la séparation, chacun des époux a la faculté de demander le divorce au tribunal, qui pourra le prononcer, compte tenu de toutes les circonstances.

La demande est intentée, instruite et jugée de la même manière que toute autre action civile, (...). Les articles 1261 à 1264, 1268 à 1270, 1274 à 1276, (...) et 1278, alinéa premier, sont applicables.

²⁴ Art. 21: remplacement.

²⁵ Art. 22: remplacement.

Art. 1306

De artikelen 1254 tot 1264, 1268 tot 1270 en 1274 tot 1286 zijn van toepassing op de vordering tot scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten.

De scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming wordt geregeld door de bepalingen vermeld in afdeling II van dit hoofdstuk.

Art. 1309

Wanneer de scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten twee jaren heeft geduurd sedert de overschrijving van het beschikkende gedeelte van het vonnis of van het arrest, waarbij de scheiding is uitgesproken, kan ieder van de echtgenoten een vordering tot echtscheiding instellen bij de rechtbank, die, alle omstandigheden in acht nemend, de echtscheiding kan uitspreken.

De vordering wordt ingesteld, behandeld en berecht op dezelfde wijze als elke andere burgerlijke rechtsvordering, (...). De artikelen 1261 tot 1264, 1268 tot 1270, 1274 tot 1276, (...) en 1278, eerste lid, zijn van toepassing.

Art. 1306

De artikelen 1254 tot 1264, 1268 tot 1270 en 1274 tot 1286 zijn van toepassing op de vordering tot scheiding van tafel en bed **op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**.²⁴

De scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming wordt geregeld door de bepalingen vermeld in afdeling II van dit hoofdstuk.

Art. 1309

Wanneer de scheiding van tafel en bed **op grond van onherstelbare ontwrichting van het huwelijk**.²⁵ twee jaren heeft geduurd sedert de overschrijving van het beschikkende gedeelte van het vonnis of van het arrest, waarbij de scheiding is uitgesproken, kan ieder van de echtgenoten een vordering tot echtscheiding instellen bij de rechtbank, die, alle omstandigheden in acht nemend, de echtscheiding kan uitspreken.

De vordering wordt ingesteld, behandeld en berecht op dezelfde wijze als elke andere burgerlijke rechtsvordering, (...). De artikelen 1261 tot 1264, 1268 tot 1270, 1274 tot 1276, (...) en 1278, eerste lid, zijn van toepassing.

²⁴ Art. 21: vervanging.

²⁵ Art. 22: vervanging.